

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

"ПОЎНЫХ ЗАЛАЎ, ЦІКАВЫХ ПРЭМ'ЕР"!

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка знаёміцца з адноўленым будынкам тэатра. Аб рэканструкцыі распавядае міністр культуры краіны Барыс Святлоў.
Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

С. 3

**29 САКАВІКА
ПРЭЗІДЭНТ
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ
АЛЯКСАНДР
ЛУКАШЭНКА
ПРЫНЯЎ УДЗЕЛ
ВА ЎРАЧЫСТАЙ
ЦЫРЫМОНІІ
АДКРЫЦЦА
КУПАЛАЎСКАГА
ТЭАТРА ПАСЛЯ ЯГО
ПАЎНАМАШТАБНАЙ
РЭКАНСТРУКЦЫІ**

■
След
нашых геніяў
у старажытных
экстэр'ерах

С. 14

■
Які ж варыянт новага
корпуса выберуць
для Акадэміі музыкі?

С. 6

■
Ці займее галерэя
"парасон падтрымкі"?

С. 5

У Культурнай сталіцы

Магілёў — Культурная сталіца Беларусі і Садружнасці Незалежных Дзяржаў-2013 — працягвае здзіўляць шматграннасцю творчых мерапрыемстваў.

Шэраг іх на пачатку красавіка, як паведаміла "К" кіраўнік аддзела культуры Магілёўскага гарвыканкама Ірына Жабарава, прымеркаваны да Дня яднання народаў Беларусі і Расіі.

Больш падрабязна пра святочныя імпрэзы распавядае галоўны спецыяліст гарадскога аддзела культуры Наталля Кулік. Да прыкладу, 1 красавіка ў Магілёўскай дзіцячай школе мастацтваў № 1 пройдзе вя-

лікі сольны канцэрт двух мастацкіх калектываў з Сыктыўкара: харэаграфічнага і народнай песні.

2 красавіка, непасрэдна ў Дзень яднання нашых народаў, у Палацы культуры вобласці адбудзецца ўрачысты сход. Намеснік начальніка ідэалагічнага аддзела Магілёўскага гарвыканкама Ірына Бацішчава ўгэўнена, што ў гэты дзень і беларускія, і расійскія артысты прадэманструюць высокамастацкія ўзоры творчага яднання. Справа ў тым, што ў канцэрте з нагоды свята выступіць не толькі ансамбль "Варонежскія дзюжачы", але і прадстаўнікі магілёўскага філіяла Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Для статуса творцы

27 сакавіка новым старшынёй Беларускай канфедэрацыі творчых саюзаў быў абраны генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапаў.

Беларуская канфедэрацыя творчых саюзаў была створана больш за 20 гадоў таму. У яе складзе — 13 творчых суполак. Асноўная задача канфедэрацыі — абарона творчых сацыяльна-эканамічных інтарэсаў і аўтарскіх правоў дзеячаў нацыянальнай культуры і мастацтваў.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў падкрэсліў у час пасяджэння, што дзейнасць канфедэрацыі павінна быць скіравана на павышэнне статуса творчых работнікаў, на ўзаемадзеянне дзяржавы і творчых саюзаў для далейшага развіцця краіны.

Уладзімір Пракапаў адзначыў важнасць каардынацыі агульных захадаў творчых суполак па ўмацаванні сучаснага нацыянальнага мастацтва.

У красавіку запланавана правядзенне калегіі Міністэрства культуры па праблемах дзейнасці беларускіх творчых саюзаў.

“К” інфармуе

Вынікі Міжнароднага маладзёжнага форуму “M.@rt.кантакт-2013”.

“M.@rt.кантакт-2013”: што Гамлет думае пра нас?

Маладзёжнае рашэнне:

“Самы прыгожы спектакль” — “Жанчыны Гойі”, Тэатр пантамімы і пластыкі “Атэльэ” (Санкт-Пецярбург, Расія);

“Лепшы акцёрскі ансамбль” — “Рамэа і Джульета” У.Шэкспіра, Дзяржаўны драматычны тэатр “На Ліцейным” (Санкт-Пецярбург, Расія);

“Шокавая тэрапія” — “Пахаванне Кармэн”, Тэатр “Бюро падарожжаў” (Познань, Польшча);

“За цвярозы погляд на мастацтва” — “Гранёнка” Э.Сянькова, Рыжскі тэатр рускай драмы (Рыга, Латвія);

“Мастацтва ў мастацтве” — “Палёт над горадам” А.Аспібека, Ерванскі дзяржаўны тэатр лялек імя А.Туманяна (Ерэван, Армения);

“Лепшы спектакль” — “Гамлет” У.Шэкспіра, Магілёўскі абласны тэатр лялек (Магілёў, Беларусь).

Прафесійнае журы:

спецыяльны дыплом **“За захаванне традыцый рускага рэпертуарнага тэатра”** — “Наш гарадок” Т.Уайлдара, Чарнігаўскі абласны акадэмічны ўкраінскі музычна-драматычны тэатр імя Т.Шаўчэнкі (Чарнігаў, Украіна);

спецыяльны дыплом **“За яркі дэбют”** — Кацярына Ергулівіч за ролю Екацярыны ў спектаклі “Блазан Балакіраў, або Прыдворная камедыя” Р.Горына, Магілёўскі абласны драматычны тэатр (Магілёў, Беларусь);

“За арыгінальнасць сцэнічнага мыслення” — Нарынэ Грыгаран за спектакль “Палёт над горадам” А.Аспібека, Ерванскі дзяржаўны тэатр лялек імя А.Туманяна (Ерэван, Армения);

“Лепшая рэжысёрская работа” — Галіна Жданова за спектакль “Рамэа і Джульета” У.Шэкспіра, Дзяржаўны драматычны тэатр “На Ліцейным” (Санкт-Пецярбург, Расія);

“Лепшая маладая актрыса” — Кацярына Зорына за ролю Гелены ў спектаклі “Варшаўская мелодыя” Л.Зорына, Дзяржаўны драматычны тэатр “Прытулак Камедыянта” (Санкт-Пецярбург, Расія);

“Лепшы малады акцёр” — Анатоль Бараннік за ролю Холдэна ў спектаклі “Над прорваю ў жыццё” Д.Сэлнджара, Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы (Брэст, Беларусь);

“Гран-пры форуму” — “Гамлет” У.Шэкспіра, Магілёўскі абласны тэатр лялек (Магілёў, Беларусь).

Пра тэндэнцыі сёлетняга форуму на стар. 7 піша наш спецыяльны карэспандэнт на фестывалі, тэатральны крытык Таццяна Команова.

Тэатр: факты і лічбы

3 нагоды Міжнароднага дня тэатра — 27 сакавіка — у Нацыянальным прэс-цэнтры прайшла прэс-канферэнцыя. Вось якія факты і лічбы развіцця беларускага тэатра агучылі першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі, прадстаўнікі адміністрацыі і мастацкага кіраўніцтва сталічных тэатраў.

— У 2012 годзе было паказана на 14% больш спектакляў, чым, напрыклад, у 2005-м. За мінулы год тэатральныя пастаноўкі наведала каля 2 мільянаў гледачоў;

— Беларускі тэатр штогод абнаўляецца 140 новымі пастаноўкамі, чвэрць з іх — на беларускай мове;

— Беларускія гледачы па-ранейшаму аддаюць перавагу драматычным і музычным тэатрам: 65,5% усіх наведвальнікаў. Самы папулярны тэатр — Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета. На яго сцэне ў 2012 годзе было паказана 458 спектакляў, канцэртаў, творчых вачароў, якія наведвалі 254 тысячы гледачоў;

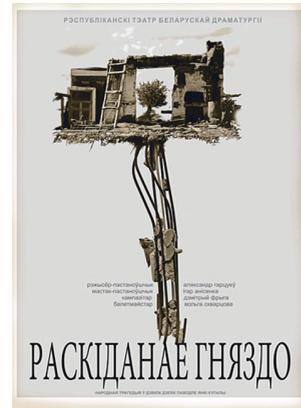
— У Беларусі дзейнічае 8 тэатральных фестываляў: “Белая вежа” ў Брэсце, “Панарама”, Фэстываль тэатраў лялек, Форум тэатральнага мастацтва “ТэАТ”, “Калядны оперны форум” у Мінску, “M.@rt.кантакт” у Магілёве, Фэстываль нацыянальнай драматургіі імя Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску;

— Летась на развіццё тэатра з дзяржаўнага бюджэту было выдзелена больш за 138 мільярдў беларускіх рублёў. У 2013 годзе плануецца выдаткаваць не меншую суму;

— Трэцяя Нацыянальная тэатральная прэмія пройдзе восенню 2014-га. Па словах Уладзіміра Карачэўскага, гэты час спатрэбіцца на дэтальную распрацоўку Палажэння, падрыхтоўку пастановак і пошук новага фармату самой прэміі...

Беларускі Шэкспір?

6 красавіка ў Рэспубліканскім тэатры Беларускай драматургіі — прэм’ера “Раскіданага гнязда” Янкі Купалы. Чым жа будзе адметная новая пастаноўка?

Гэта ўжо не першы зварот мастацкага кіраўніка РТБД, рэжысёра Аляксандра Гарцуева да дадзенай п’есы: ён ставіў яе ў 2006 годзе ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры. Але гэтым разам мы ўбачым прынцыпова новы варыянт. Ужо хаця б таму, што дзеянне перанесена на сто гадоў наперад. І для гэтага ёсць дадатковая нагода: сёлета купалаўскі твор можа святкаваць акурат 100-годдзе з дня свайго напісання.

— “Раскіданае гняздо”, — распавядае Аляксандр Гарцуеў, — можна ставіць бясконца. Гэта ж, як п’есы Чэхава, крыху прызвабытыя творы Горкага, не кажучы пра Шэкспіра. Гэта наша першая

сапраўдная нацыянальная драма, можна сказаць, беларускі “Гамлет”. Менавіта з яе пачынаецца глыбокае філасофскае асэнсаванне беларускай рэчаіснасці, псіхалогіі, нацыянальнага характару. З “Раскіданага гнязда” пачынаецца і беларускае эпічнае мастацтва. А колькі ў гэтай п’есе сімвалізму! Яна ж зусім не побытавая, як яе часам спрабуюць ставіць, а — з глыбокім сацыяльным сэнсам, дзе далёка не ўсё ляжыць на паверхні, многае пераведзена ў пласты асацыятыўных сувязей, вобразы-сімвалы.

Мой ранейшы зварот да гэтай п’есы быў больш традыцыйным, я ставіў яе ў адпаведнасці з тымі гістарычнымі рэаліямі, калі яна была напісана. Але час дыктуе іншае ўстрыняцце. І сёння раптам становіцца зразумела, што гэты твор — і пра нас цяперашніх. У цэнтры — зусім не заможная сям’я. Асабіста для сябе я вызначыў месца дзеяння як “сельгаспасёлак на ўскраіне Мінска”. Але насамрэч гэта штосьці куды больш абстрактнае — не горад, але і не вёска — нейкая тэрыторыя, і ніяк не зразумела, дзе ўсё ж такі гэта адбываецца. Думаю, пры такім падыходзе на першы план павінен выйсці сапраўдны змест гэтай п’есы: яна не столькі пра разбураную хату, колькі — пра пошукі свайго месца ў жыцці. Зразумела, гэта змяняе многія ранейшыя акцэнтны, напаяўне іншым сэнсам добра вядомыя сцэны...

Н.Б.

У галерэі “Атрыум” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі працягваецца цікавая культурна-асветніцкая выстаўка “Будзь гаспадаром!”, якая ўключае амаль 50 беларускіх агітацыйных плакатаў 1970 — 80-х гадоў з фондаў НББ.

дакументам “свайго часу” — часу нараджэння і непасрэдна службы на вулічных стэндах ды ў інтэр’ерах грамадскіх і дзяржаўных устаноў. Ён па-сапраўднаму захоўвае сваю актуальнасць як удзельнік падзей. Таму кожная выстаўка плакатнага мастацтва атрымлівае грамадскі рэзананс, уваскрашаючы мінулае, служыць паказчыкам стаўлення да яго ў сённяшнія дні.

Плакат — дакумент

Аўтары — даўно вядомыя ў краіне мастакі С.Волкаў, А.Чуркін, У.Жук, С.Ярохін, М.Гурло, Т.Гардашнікава ды іншыя.

Мэта гэтага праекта — паказаць плакат не толькі як агітацыйны і ідэалагічны па сутнасці. Плакат з’яўляецца своеасаблівым гісторыка-мастацкім

Гледачы, якія пабачаць выстаўку “Будзь гаспадаром!”, не будучы расчараваныя, бо лепшыя плакаты — па-сапраўднаму таленавітыя, яркія і выразныя па форме...

Дарчы, днямі выстаўка пастановачнага плаката адкрылася ў галерэі Беларускага саюза дызайнераў.

ЗАДАЙЦЕ СВАЁ ПЫТАННЕ!

У ХУТКІМ ЧАСЕ ЧАКАЕЦЦА ВЯРТАННЕ НА ПАЛОСЫ “КУЛЬТУРЫ” РУБРЫКІ “ЧЫТАЧ — ГАЗЕТА — МІНІСТЭРСТВА”
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **пакідайце пытанні** на facebook.com/kimpresby і twitter.com/kultura_by!

Паважаныя чытачы!
Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара. **Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркувайце тэму на www.facebook.com/kimpresby, www.twitter.com/kultura_by!**

Страта

ШАЦКІ Валерый Уладзіслававіч

24 сакавіка 2013 года пайшоў з жыцця выдатны беларускі піяніст, прафесар кафедры спецыяльнага фартэпіяна ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі” Валерый Уладзіслававіч ШАЦКІ. Сваёй шматгадовай выканальніцкай і педагогічнай дзейнасцю В.У. Шацкі працягваў і развіваў лепшыя

мастацкія традыцыі, за сваёння ў Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага ў класе народнага артыста СССР Я.Фліера. Студэнтам другога курса кансерваторыі В.У. Шацкі стаў лаўрэатам Міжнароднага конкурсу піяністаў імя Б.Сметаны ў Празе. За гады актыўнай выканальніцкай дзейнасці таленавіты піяніст выступіў у больш чым 500 канцэртах у Беларусі і за мяжой, дзе бліскава выконваў творы з залатога фонду фартэпіяна літаратуры. Аўтаршэпты музыкант, В.У. Шацкі запрашаўся ў журы выканальніцкіх конкурсаў розных краін свету.

50 гадоў свайго жыцця В.У. Шацкі аддаў выхаванню маладых піяністаў у Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага ў класе народнага артыста СССР Я.Фліера. Студэнтам другога курса кансерваторыі В.У. Шацкі стаў лаўрэатам Міжнароднага конкурсу піяністаў імя Б.Сметаны ў Празе. За гады актыўнай выканальніцкай дзейнасці таленавіты піяніст выступіў у больш чым 500 канцэртах у Беларусі і за мяжой, дзе бліскава выконваў творы з залатога фонду фартэпіяна літаратуры. Аўтаршэпты музыкант, В.У. Шацкі запрашаўся ў журы выканальніцкіх конкурсаў розных краін свету.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і калектывы Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі смуткуюць з прымчыны смерці В.У. Шацкага і выказваюць спачуванні яго родным і блізкім.

Увага!

“ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ”

па актуальных пытаннях перспектыва развіцця Інстытута культуры Беларусі, павышэння кваліфікацыі работнікаў галіны і ўзаемадзеяння ўстановы з рэгіёнамі рэспублікі

2 красавіка, у аўторак, з 12-й да 14-й гадзіны ў Інфа-цэнтры “Культура-інфа” будзе працаваць “гарачая лінія” з удзелам рэктара Інбелкульту Івана КРУКА.

Пытанні можна задаваць па тэлефонах — (8-017) 290-22-50 і 292-99-18 — непасрэдна 2 красавіка, альбо загадзя — праз электронную пошту: kultura@tut.by і http://www.facebook.com/kimpresby

**УЧОРА АДБЫЛОСЯ
УРАЧЫСТАЕ АДКРЫЦЦЁ
ПАСЛЯ РЭКАНСТРУКЦЫІ
БУДЫНКА НАЦЫЯНАЛЬНАГА
АКАДЭМІЧНАГА ТЭАТРА
ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ
І ПРЫМЕРКАВАННЯ ДА ЯГО
ПРЭМ'ЕРА АБНОУЛЕНАІ
"ПАЎЛІНКІ"!
У АБ'ЕКТЫЎ "К" ТРАПІЛІ
АПОШНІЯ МОМАНТЫ
ПАДРЫХОТКУ!
ДА ЗНАКАВАЙ ПАДЗЕІ.**

Дарагія сябры!

Вельмі прыемна раздзяліць з вамі радасць наваселля ў адноўленым будынку Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Ваш калектыў па праву заслужыў высокае званне першага нацыянальнага тэатра Беларусі. Ён з'яўляецца сапраўднай каштоўнасцю краіны, пакарае нашы сэрцы народным духам, узнёслым палётам думкі і прафесійным майстэрствам. Незабыўныя імёны зорак купалаўскай сцэны ўпрыгожваюць мастацкі летапіс Айчыны.

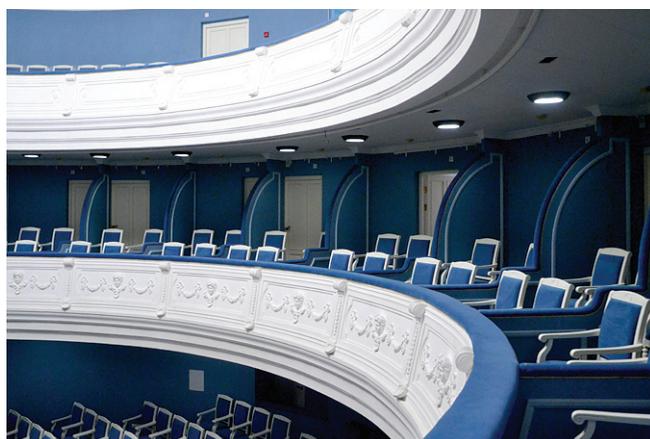
Сённяшняе пакаленне купалаўцаў годна працягвае славетныя традыцыі і ўзбагачае беларускую культуру яркімі здабыткамі. Няхай жа гэты адроджаны і абсталяваны з улікам сучасных сцэнічных стандартаў будынак стане для купалаўскай сям'і ўтульным домам, дапаможа ўвасобіць вашы самыя смелыя планы.

Жадаю вам моцнага здароўя, невычэрпнага натхнення, поўных залаў, цікавых прэм'ер і гарачай любові глядачоў.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА

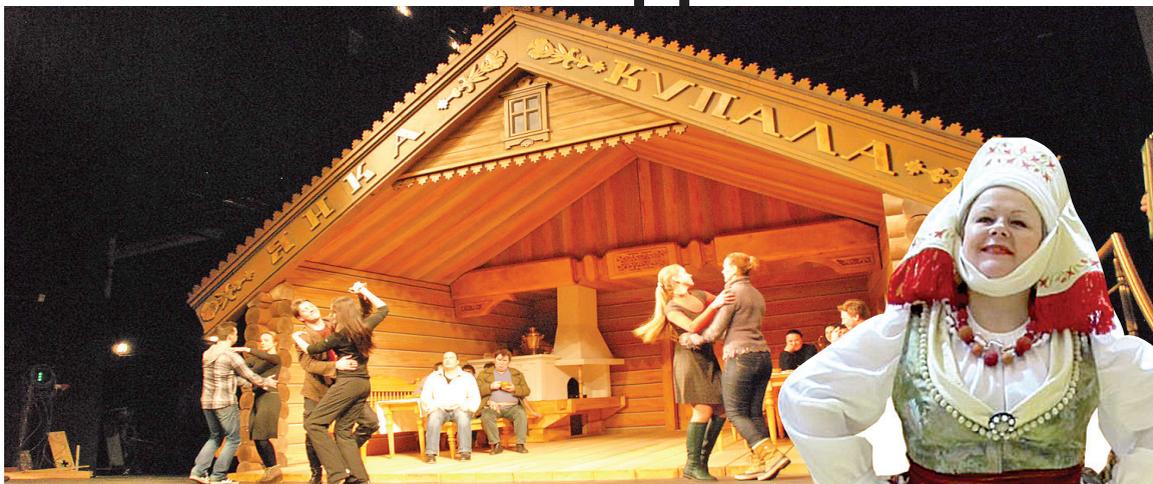
29 сакавіка 2013 года

(Запіс у Кнігу ганаровых гасцей дзяржаўнай установы "Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы")

ШЧЫРА ЗАПРАШАЕМ, "КАХАНЕНЬКІЯ-РОДНЕНЬКІЯ"!

СВЯТОЧНАЯ "АГРАНКА" КУПАЛАЎСКАГА ТЭАТРА

Рэпетыцыя "Паўлінкі".

Дырэктар тэатра Павел Палякоў (справа).

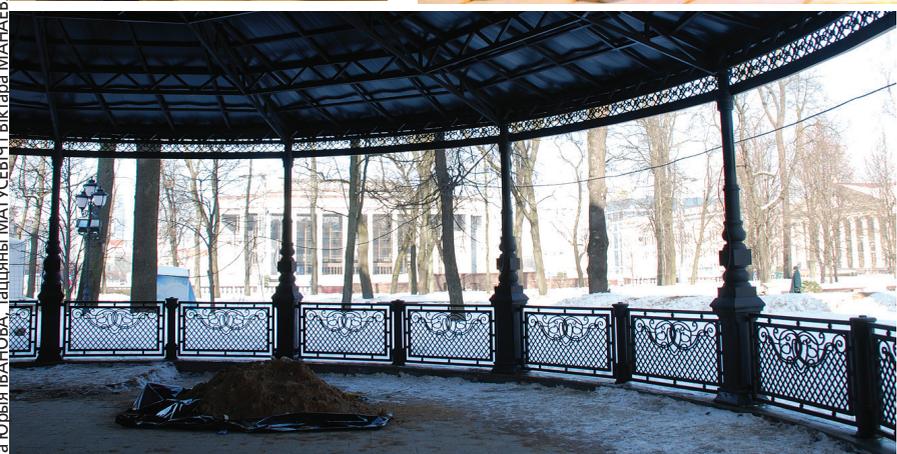
Рэжысёрская эксплікацыя Мікалая Пінігіна.

У зале Купалаўскага — Віктар Манею.

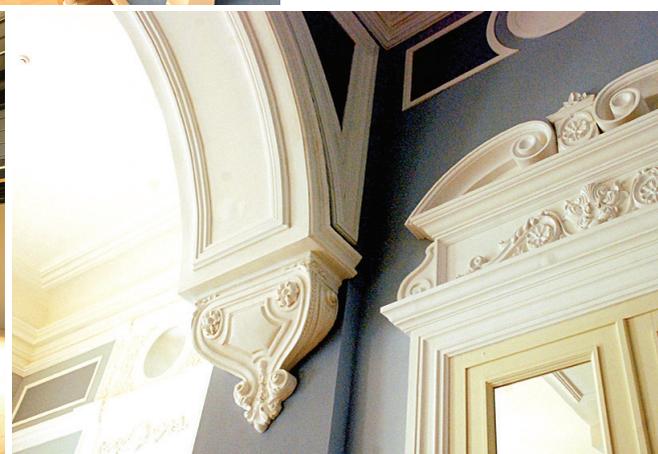
Алена Сідарава ў ролі Альжбеты.

Акцёрскае кафэ цяпер з'явіцца ў тэатры з боку Аляксандраўскага сквера.

У рэпетыцыйнай зале.

Фрагмент унутранай дэкаратыўнай аздабы.

Навукова-практычны семінар з міжнародным удзелам "Ідэнтыфікацыя і інвентарызацыя нематэрыяльнай культурнай спадчыны як дзейсны фактар яе захавання", які праішоў 25 — 26 сакавіка ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, у чарговы раз засведчыў, што наша краіна цалкам уключылася ў сусветныя "трэнды" — са сваімі "царамі" ды валёнкамі. Створаны не так даўно вэб-партал "Жывая спадчына Беларусі", які рэпрэзентуе гэтыя ды многія іншыя выбітныя з'явы, быў высока ацэнены замежнымі экспертамі. Але праблем укаранення Канвенцыі UNESCO ў паўсядзённую практыку ўсё адно дастаткова. Зрэшты, як выявілася, яны агульныя ледзь не ва ўсім свеце.

Семінар быў прызначаны перадусім для прафесіяналаў у сферы аховы нематэрыяльнай спадчыны, якія з'ехаліся ў Мінск не толькі з розных куткоў Беларусі, але і з шасці іншых краін. Тым не менш, спакойнай дыскусіі па "вузкасפעцыяльнай" метадалагічнай праблематыцы ўсё ж не атрымалася: глабальна праблематыка ўсплывала сама сабой. Зрэшты, яно і не дзіва: гаворка ж — пра "жывую культуру"! І таму адпаведная Канвенцыя UNESCO аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, 10-годдзю якой і была прысвечана падзея, не прапануе гатовы алгарытм рашэнняў. Да многіх з іх можна прыйсці толькі пад час своеасаблівай "разведкі боем" — канкрэтных мер па выяўленні ды захаванні НКС.

віць яго бясплатна — вядома, пры ўмове захавання аўтэнтычнасці і перадачы традыцый...

Варта адзначыць, што падобная практыка — няхай сабе толькі ў лакальных маштабах — мае месца і ў нас. Ды і народныя калектывы, натуральна ж, не павінны арандаваць сабе пляцоўку для рэпетыцый па камерцыйным кошце. У той самы час, такіх мер падтрымкі ўсё ж пакуль недастаткова. Пад час семінара вось ужо ў які раз узнімалася пытанне аб наданні носьбітам традыцый нейкага адмысловага юрыдычнага статусу — па ўзоры народных майстроў. Як выявілася, у іншых краінах дадзенае пытанне пакуль таксама не вырашана.

— Але ж, безумоўна, нам варта працаваць у тым кірунку, — дадаў з гэтай нагоды спадар Гусейнлі.

Натуральна, распрацоўка трывалых механізмаў падтрымкі НКС запатрабуе часу, ды і адказы на многія глабальныя пытанні, думаецца, некалі

— Прыкладам, я вырашыў купіць у падарунак сябрам гліняны гаршчок з гарадной, — змадэляваў ён цапкам рэальны выпадак. — Або іншая сітуацыя: я — арганізатар імпрэзы і хацеў бы запрасіць на яе аўтэнтычны калектыв. Дык патлумачце мне, з кім звязацца! Бо пакуль што ні тэлефонаў, ні імэйлаў "у вольным доступе" не знайсці...

Па словах Алы Сташкевіч, з цягам часу яны абавязкова з'явяцца — усё ж такі партал яшчэ знаходзіцца ў стадыі распрацоўкі... Натуральна, уся кантактная інфармацыя можа публікавацца толькі са згоды саміх носьбітаў традыцыі, бо некаторыя яе элементы (скажам, надзеленыя сакральным зместам абрады) не прадуплываюць "старонняй увагі".

"Пагроза турызму" ўспрымаецца ў нас пакуль зольшыга як гіпатэтычная. Іншая справа — Балгарыя, куды турфірмы возяць цэлымі караванамі. І што цікава: ледзь не ў кожным рэкламным праспекце ёсць згадка пра нацыянарства — традыцыю танцаў ба-

павёў Яшар Гусейнлі, вось ужо чацвёрты год там вызначалася сталіца народнай творчасці. Прычым адразу ў трох намінацыях: фальклор, рамёствы і легенды (гэта значыць, краязнаўства).

— Натуральна, калі невялікі гарадок мае шанцы займець хоць на год статус сталіцы, яго муніцыпалітэт будзе прыкладаць для гэтага ўсе намаганні, ды і ў шараговых жыхароў з'явіцца дадатковая падстава ганарыцца сваімі культурнымі набыткамі, — дадаў спадар Гусейнлі.

Зрэшты, гэтыя набыткі могуць стаць і добрай нагодай для дробных спекуляцый у буйных маштабах. Вось і ў новай "усесаюзнай здраўніцы" Егіпце экскурсаводы з задавальненнем прывядуць вас за ручку ў "музей народных рамёстваў" — вядома, самы сапраўдны, у адрозненне ад таго, што размешчаны ў суседнім брэвентавым наміце. І не здзіўляецца, калі пастая паўгадзінных спроб уперці вам нейкі шырстажыў

Liberalum veto для "жывой культуры": каб не згубіцца ў гіпермаркетах...

Мы ў сусветным трэндзе — з "царамі" ды валёнкамі, але для прэзентацыі ў свеце часам не стае 30 еўра

Далікатная інтэрвенцыя

Як вядома, згаданая Канвенцыя UNESCO надае выключнае права голасу — а таксама і liberalum veto — менавіта самім носьбітам нематэрыяльных каштоўнасцей. Ініцыятыва надання ім адпаведнага статусу прадуплывае менавіта "знізу": не ад навукоўцаў або работнікаў культуры, але менавіта ад вясковых бабуль, якія сталі звяноў перадачы ўнікальных традыцый. Зразумела ж, на практыцы гэта ўяўляецца нечым фантастычным: бабулі ў нас звычайна занадта сціплыя... Ды і хіба здолеюць яны самастойна выканаць усе фармальнасці?

На Беларусі працэс ідэнтыфікацыі нематэрыяльнай культурнай спадчыны абяпіраецца перадусім на рэгіянальную сістэму ўстаноў культуры — баллазе ў нас яна цалкам жыццяздольная, у адрозненне ад некаторых іншых постсавецкіх дзяржаў. І ў вёсцы, дзе жывуць майстры або ўдзельнікі калектыву, хутчэй за ўсё, знайдзецца СДК або бібліятэка. Наступная прыступка — раённы метадычны цэнтр, затым — абласное ўпраўленне культуры, і нарэшце — Інстытут культуры Беларусі, які выконвае функцыю своеасаблівага рэспубліканскага цэнтра па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

— Пастая таго, як наша краіна ратыфікавала Канвенцыю, рэгулярна праводзіцца трэнінгі, якія дазваляюць спецыялістам з рэгіёнаў выпрацаваць падыходы па захаванні нематэрыяльнай культуры, — распавёў удзельнікам семінара намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш. — Ва ўсіх абласцях створаны камітэты па выяўленні і ідэнтыфікацыі элементаў нематэрыяльнай культуры, у якія ўвайшлі прадстаўнікі мясцовых улад, эксперты, работнікі метадычных цэнтраў, музеяў, самі носьбіты спадчыны... Гэты напрамак дзейнасці падаецца нам адным з прыярытэтных...

Вынікі такой палітыкі не прымуслі сябе чакаць. Як распавяла начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч, калі яшчэ зусім нядаўна даводзілася трохі "падштур

хоўваць" работнікаў культуры з рэгіёнаў, дык цяпер у гэтым няма патрэбы. Дасье на элементы, якім прапануецца надаць статус культурнай каштоўнасці, сцякаюцца з такой інтэнсіўнасцю, што ўжо можна нават казаць пра своеасаблівае спаборніцтва паміж рознымі куткамі Беларусі.

Як выявілася, падобная сістэма дзеянняў функцыянуе далёка не паўсоль. Прыкладам, у Эстоніі працэс ідэнтыфікацыі ды інвентарызацыі НКС абяпіраецца на недзяржаўныя арганізацыі і проста рупліўцаў, а не на сетку ўстаноў культуры — у нашым разуменні, — яе там увогуле няма! Спецыяліст па нематэрыяльнай культурнай спадчыне Эстонскага цэнтра народнай культуры Крысціна Парыла пераканана ў тым, што значная роля дзяржавы ў гэтай справе залішняя — ініцыятыва павінна зыходзіць ад саміх носьбітаў традыцыі. Але пад час семінара такая пазіцыя выклікала пэўную дыскусію.

— На маю думку, у сферы НКС павінна быць далікатная інтэрвенцыя дзяржавы: не памкненне дамінаваць, але менавіта дапамога, стварэнне спрыяльных умоў для забеспячэння пераемнасці, — адзначыла намеснік міністра культуры Рэспублікі Балгарыя Міла Сантава.

Пытанне статусу

Цікавым для айчынных работнікаў культуры досведам падзяліўся загадчык сектара нематэрыяльнай культурнай спадчыны Міністэрства культуры і турызму Азербайджанскай Рэспублікі Яшар Гусейнлі. У яго краіне зараз адбываецца рэформа сеткі устаноў культуры, пад час якой звыклія ДК і клубы набываюць іншы профіль — своеасаблівыя рэгіянальныя цэнтраў НКС.

— Раней клубная сістэма ў нас займалася "ўсім і нічым", але пастая рэформы яна будзе выконваць канкрэтыя карысныя функцыі, — канстатуе спадар Гусейнлі. — Установаў культуры павінны стаць "родным домам" для аўтэнтычных калектываў і майстроў. Натуральна, нямногія з іх могуць дазволіць сабе арандаваць памяшканне. Але наша дзяржава гатова прадаста-

пдкажа сама рэчаіснасць. Куды важнейым тут уяўляецца рух у зваротным напрамку — ад нейкіх канкрэтных захадаў і да агульнай канцэпцыі. Прыкладам, старшыня Студэнцкага этнаграфічнага таварыства Аляксей Глушко прапанаваў вызваліць аўтэнтычныя калектывы ад абавязкаў па выкананні плана платных паслуг. Праблема ў тым, што ў нашых пакуль недасканалых варунках гэты план звычайна выдзе да пераарыентацыі з аўтэнтычнага фальклору на сцэнічны, што абсалютна недапушчальна.

Вядомы рупліўца з Любаншчыны Сяргей Выскварка агучыў яшчэ адну канкрэтную праблему: вось ужо які год ён вывозіць носьбітаў традыцыі з беларускіх вёсак на прэстыжны фэст у Вільнюсе. Арганізатары забяспечваюць прыём, але не аплачваюць дарогу. Цана пытанна — нейкія 20 — 30

Вядомы рупліўца з Любаншчыны Сяргей Выскварка агучыў яшчэ адну канкрэтную праблему: вось ужо які год ён вывозіць носьбітаў традыцыі з беларускіх вёсак на прэстыжны фэст у Вільнюсе. Арганізатары забяспечваюць прыём, але не аплачваюць дарогу. Цана пытанна — нейкія 20 — 30 еўра на чалавека. Здавалася б, дробязь, але толькі не для бабульчынай пенсіі... Адсюль сама сабой узнікае прапанова стварыць нейкую сістэму дзяржаўнай падтрымкі рэпрэзентацыі нашай спадчыны за мяжой.

еўра на чалавека. Здавалася б, дробязь, але толькі не для бабульчынай пенсіі... Адсюль сама сабой узнікае прапанова стварыць нейкую сістэму дзяржаўнай падтрымкі рэпрэзентацыі нашай спадчыны за мяжой.

Сертыфікат сапраўднасці

Высока ацаніўшы дзейнасць Інстытута па інвентарызацыі НКС, старшыня Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO Уладзімір Шчасны, аднак, зрабіў адну прыніцыповую заувагу: было б зусім не лішнім, каб электронны каталог выконваў не толькі культуралагічную, але і маркетынгавую функцыю, змяшчаючы "кантактную інфармацыю", карысную для ўсіх зацікаўленых асоб.

саноў на вуглях, якая захавалася ў адной аддаленай горнай вёсачцы. Сярод удзельнікаў семінара была і намеснік міністра культуры Балгарыі Міла Сантава, і таму я меў магчымасць запытаць у яе, ці не разабралі ўжо ўсю тую вёску на сувеніры.

— Ды не: вядомасць абрады зусім не пашкодзіла яго ідэнтычнасці, — адказала яна. — Прыкладам, быў такі выпадак. Калі рыхталася дасье для яго ўключэння ў Рэпрэзентатывны спіс UNESCO, трэба было зрабіць відэазапіс тых самых танцаў на вуголі. Але на сцэнары рашуча адмовіліся іх выконваць: з той прычыны, што абрад можа адбывацца толькі адзін раз на год — у Дзень святых Канстанціна і Алены...

Адпаведна, як бачым, абрад абрадам, а турбэрдэн турбэрдэдам. І гэта — характэрнае сведчанне таго, што бізнес-тэхналогіі сёння ўжо зусім не та-

супрацоўнік такога "музея" проста прасіць у вас долар, належным чынам прапазіцыянаваўшы ў вашых вачах не толькі сябе, але і сваю краіну.

Што й ні кажы, але нешта падобнае ўжо пачынае адбывацца і на Беларусі — няхай сабе і не ў такім малюнічым фармаце. Не верыце? Зайдзіце ў бліжэйшы гасцёўняны, падлічыце, колькі разоў у назвах сустрэтых вамі прадуктаў будзе ўжывацца слова "традыцыя" — і падумайце, ці да месца яно ў кожным з гэтых выпадкаў?

А вось у Літве было прыдуманна простае і лагічнае выйсце з сітуацыі. Як распавяла намеснік дырэктара Літоўскага цэнтра народнай культуры Віда Шаткаўскене, тыя вытворцы (асобныя майстры альбо цэлыя фабрыкі), якія прэтэндуецца на званне "носьбітаў традыцыі", павінны атрымаць сертыфікат. Прычым камісія яшчэ будзе разбірацца, цалкам выконваецца традыцыйная тэхналогія ці часткова. Затое на кірмашах, адпаведных нашым "гарадам майстроў", уладальнікам сертыфіката вылучаецца адмысловае пачаснае месца, і яны маюць законныя правы пацягніць гандляроў пласмасай.

Семінар засведчыў, што нават паняцціныя межы нематэрыяльнай спадчыны пакуль здатныя выклікаць спрэчку, не кажучы ўжо пра канцэпцыі яе аховы. Намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесь Суша ўчыніў сапраўдную інтэлектуальную правакацыю, задаўшыся пытаннем, ці варта абмяжоўваць паняцціныя межы НКС толькі сферай вясковай культуры. Бо ёсць жа яшчэ і гарадскія традыцыі, ёсць, урэшце, і спадчына савецкіх часоў...

Да кансэнсусу ўдзельнікі семінара на гэты конт не прыйшлі: усё ж стаўленне да апошняй пакуль вельмі эмацыянальнае. Дыскусійнымі пакуль застаюцца і межы паміж эксплуатацыяй ды разумным выкарыстаннем, прафанацыяй ды жывым развіццём.

— Вы думаеце, што ў свеце ёсць хоць адзін чалавек, які здолеў адказаць на гэтае ваша пытанне? — уздыкнула ў адказ спадарыня Сантава. — І таму ў справе аховы НКС вельмі важна назапашваць экспертны досвед. Пагатоў, тут кожны выпадак з'яўляецца спецыфічным...

Ілья СВІРЫН

На што "закрываюць" вочы грамадству?

"Воблака кветак" на гарадскіх парасонах не лішняе...

Праблемы, якія закрануць у гэтым артыкуле, надзвычай актуальныя для сённяшняга часу ў кантэксце стратэгічнага развіцця нашай выяўленчай культуры. Бо, на жаль, у грамадстве цалкам размываюцца крытэрыі ў ацэнках якасці творчасці, калі глядач ужо і не ведае, што такое ў мастацтве "добра", а што "не", калі акадэмічныя метадыкі аналізу мастацкага твора перастаюць быць эфектыўнымі. Такім чынам, інтэнсіўны мастацкі працэс на Беларусі патрабуе апэратыўнай аналітыкі/крытыкі ды яе пераканаўчых і доказных метадалагічных высноў.

Хто будзе спрачацца, што выпрацоўка новых моўных сістэм мастацкага апісання і аналізу ўжо даўно патрабуе не толькі рэтраспектыўнай рэвізіі, разгляду звыклых з'яў у мастацтве пад новым пунктам гледжання, але і радыкальнага перагляду

ўзаемаадносін паміж мастаком і глядачом, мастаком і дзяржавай, мастаком і грамадствам, мастаком і музеем (галерэяй), мастаком і крытыкам? Таму што многае ў такіх ўзаемаадносіннах зайшло ў тупік. А жадаючых выйсці з гэтага тупіка на сённяшні дзень чамусьці вельмі мала. Таму, на жаль, часам і ўзнікае ўражанне, што выяўленчы пласт становіцца ўсё менш запатрабаваным грамадствам, не цікавым людзям, для якіх, уласна кажучы, стагоддзямі стваралася, ствараецца ды павінна стварацца гэтае мастацтва, бо без яго пра цывілізаваную дзяржаву няма чаго казаць...

Уключэнне ў іміджавы складнік горада фігуры Леаніда Шчамялёва — мастака, чалавека і грамадзяніна, — які і сёння актыўна працуе ў сваёй майстэрні, стала добрай падставай пагугарыць пра надзённыя праблемы нашай мастацкай "гаспадаркі". Гэта і зразумела. Пра выдатны ўклад Майстра ў нацыянальную культуру, пра яго своеасаблівы шчамялёўскі вобразна-пластычны "код" у жывапісе, пра яго спасціжэнне свету

і роздумаў аб існасці гэтага свету казалі практычна ўсе ўдзельнікі дыскусіі на тэму "Мастак і час", якая прайшла месяц таму ў рамках святочных мерапрыемстваў да 90-годдзя народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва ў канферэнц-зале Мастацкай галерэі М.Савіцкага. У абмеркаванні прынялі ўдзел вядомыя мастацтвазнаўцы, арт-крытыкі, супрацоўнікі Гарадской мастацкай галерэі твораў Л. Шчамялёва, Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі і "Белвідэацэнтра", прадстаўнікі ўпраўлення культуры Мінскага гарвыканкама.

На сустрэчы зацікаўленых прафесіяналаў былі закрануты, у тым ліку, вострыя праблемы развіцця інфраструктуры мастацкіх працэсаў і арт-менеджменту ў дзяржаўных музейных установах. Менавіта гэтыя праблемы на прыкладзе работы Гарадской мастацкай галерэі твораў Л. Шчамялёва і правялі для старонак "К" старшы навуковы супрацоўнік ўстаноў Крысціна Лядская, спецыяліст у галіне піяру і менеджменту.

Б.К.

Час ад часу залы пустуюць. Чаму?

Фармальна — не забаронена, але рэальна — амаль невыканальна

І вось з таго часу галерэя, якая носіць імя жывога класіка беларускага мастацтва, пастаянна прапаноўвае ўвазе глядача некалькі дзясяткаў твораў Майстра ў сваіх светлых залах. Што і казаць, галерэя — жывая і цалкам сучасная, якая па меры сіл падтрымліваецца на прыстойным эстэтычным ды змястоўным узроўні. У прыватнасці, размешчаная ў дзвюх залах, яна, разам з абавязковай экспазіцыяй работ Шчамялёва, прадастаўляе выставачную прастору і іншым сучасным мастакам, іхнім індывідуальным ці групавым праектам, часта выступаючы ў ролі першаадкрывальніка будучых гучных імёнаў.

А што да ўласна экспазіцыі твораў Шчамялёва, то глядач можа тут пабачыць і "старыя знаёмыя" палотны, і тыя, што выстаўляюцца ўпершыню, а некаторыя паказваюцца з зусім нечаканага боку, бо "шчамялёўская прастора" час ад часу абнаўляецца ды пераліваецца самымі рознымі гранямі высокага мастацтва.

І ўсё ж час ад часу залы Галерэі пустуюць. Чаму? Мяркуйце самі. Каб па-сапраўднаму адкрыцца сучаснаму глядачу, пайсці яму насустрач, уцягнуць і назаўсёды прывабіць яго да сябе, патрэбна нешта яшчэ, акрамя стандартных рэкламных крокаў нахштальт анонсаў чарговых мерапрыемстваў у прэсе ці ў Інтэрнэце. Гэта "нешта" цалкам магчыма і нават, мабыць, нескладана, але часта аказваецца цяжкавыканальна ў выніку арганізацыйна-тэхнічных момантаў, якія абумоўлены асаблівасцю функцыянавання бюджэтных устаноў.

Самае простае, здавалася б, — гэта прапанаваць наведвальніку, які ўсё ж дабраўся да аддаленай ад цэнтра кропкі Мінска, штосьці ўзяць з сабой на памяць, як аскепачак той скалы, на якую доўга доўга караскаўся, каб адчуць на яе вяршыні шчасце поўнай свабоды. І хаця галерэйны фонд работ мастака прыныпова не прадаецца, бо з'яўляецца набыткам горада, існуе мноства патэнцыйна прывабных альтэрнатыв: сувеніры па матывах жывапісу Шчамялёва (конаўкі, куб-

Усім вядома, што наша Галерэя ўзнікла ў мікрараёне "Серабранка". Якраз сёлета, у маі, споўніцца роўна 10 гадоў з дня яе стварэння. І хаця яна размясцілася далёка ад цэнтра горада, адкрыццё гэтага эстэтычнага "аб'екта" з удзелам "айцоў" горада ператварылася ў сапраўднае свята для ўсіх, каму неабыхавая наша сучасная выяўленчая культура. Гарадская ўлада стварыла яе за кошт бюджэту для гараджан, якія, безумоўна, адчуваюць, асабліва ў наш час, вялікую патрэбу ў духоўным пажытку, а не толькі ў новых гандлёвых цэнтрах, дамах быту, паркінгах, кафэ, казіно ды гульнявых аўтаматах.

кі, талеркі, сумкі, хусткі, парасоны, нават шэзлонгі з прынтам яго твораў), альбомы, паштоўкі, календары, постары, дыскі... Ёсць ідэі і ёсць людзі, здольныя на высокім стылістычным ды тэхнічным узроўні ажыццявіць тыя ідэі. Але, на жаль, усё гэта пакуль існуе толькі ў праекце. Чаму?

А таму, што любыя затратныя ініцыятывы ў рамках бюджэтай арганізацыі нязменна ўпіраюцца ў адно і тое ж пытанне: за кошт якіх сродкаў усё гэта можна рэалізаваць? Не сакрэт, што на культуры ў нашай краіне можна добра эканоміць. "На скарыначку хлеба" служыцелям мастацтва, канешне, даюць, але, у прыныце, за задавальненне працаваць у сферы культуры плаціць нармальныя грошы ў нас не прынята, таксама як і сістэматычна інвеставаць у гэтую галіну. Ну і добра, пракарміліся б самі, хапіла б і на новыя рамкі, і на сціплы касметычны рамонт, і на аплату запрошаных на вернісаж музыкантаў, і на салодкі стол для дзетак-інвалідаў, якія штомесяц наведваюць майстар-класы ў Галерэі, і на транспарт для перавозкі работ, і, даруйце, на новы замок у дзверы... Зарабіць можна было б — вось толькі і гэта, аказваецца, нам не дазволена! Фармальна — не забаронена, але рэальна — амаль невыканальна.

І тут узнікае пытанне: як паўстаць перад глядачом не ў сіроцкім выглядзе перыферыяльнай галерэйкі, дзе чысценька, але бедненька, а заблішчэць усімі квяцістымі гранямі

сапраўднай гарадской галерэі? Зарабіць Галерэя, у прыныце, можа. Існуе некалькі спосабаў прыцягвання сродкаў. Па-першае — продаж інфармацыйнай/свенірнай прадукцыі,

арт-аб'ектаў аж да карцін, скульптур, граўюр, керамікі, мастацкага шкла, габеленаў, дываноў, не кажучы пра кнігі ды альбомы пра нашых мастакоў. Не было дня, каб наведвальнік-гледач не спытаў, ці прадаецца ў нас штосьці. Не падлічыць мастакоў самага высокага ўзроўню, даўніх сяброў Галерэі, хто з задавальненнем гатовы скарыстаць такую магчымасць і даць нам на рэалізацыю свае творы. Зарабіўшы трохі, мы змаглі б укласці гэтыя сродкі, напрыклад, у выраб той самай сувенірнай прадукцыі, пра якую я казала вышэй, і якую, зноў жа, прадавалі б. Аднак дазвол на продаж моцна завяз дзесьці

"наверсе", нягледзячы на шматлікія настойлівыя спробы яго дамагчыся. А бухгалтэрыя толькі падбірае такія словы, каб канчаткова нас запалохаць мноствам неабходных для ажыццяўлення продажу суправаджальных дакументаў.

Другая крыніца — спонсарская дапамога на арганізацыю і правядзенне розных праграм ды праектаў, якія ўжо даўно дзейнічаюць на базе Галерэі, але трымаюцца пакуль выключна на бязвыплатнай працы ўдзельнікаў і на валанцёрскай ініцыятыве. Але, трэба разумець, гэта — вычарпальны

Далей узнікае наступная праблема. Дапусцім, сродкі на пазабюджэтны рахунак прыйшлі. Але ці зможам мы імі распараджацца? Здавалася б, зарабілі самі — маем права кантраляваць заробленае і скарыстаць на самае пільнае, надзённае, жыццёвае для галерэі. Аднак і тут, аказваецца, не ўсё проста. Дастаткова пагаварыць з галоўным бухгалтарам вышэйстаячай структуры, каб зразумець, што лёгка і хутка выкарыстаць сродкі не атрымаецца. Наўрад ці хто палічыць неабходным даваць нам, філіялу Музея гісторыі горада Мінска, рэгулярную справаздачу пра рэальны стан нашага рахунку, бо ў галаўной установы столькі супадпарадкаваных аб'ектаў, столькі іншых клопатаў. Наўрад ці хтосьці пагодзіцца ўзяць на сябе лішні клопат і апэратыўна рэагаваць на нашы заяўкі па набыцці чаго-небудзь альбо аплаце нейкіх паслуг. І пачынаеш з тую паглядзець у бок прыватнага сектара эканомікі, дзе адрашэння да дзеяння праходзяць не месяцы, а хвіліны... Канешне, вялікі дзякуй Мінгарвыканкаму за той рамонт галерэі, які быў зроблены не так даўно. Але — гэтага мала...

Мы не скардзімся на жыццё, мы любім сваю справу і выжываем як можам, штодзень спрабуем знайсці абходныя шляхі, залазячы ў сваю ўласную кішэню, калі патрэбна, прыцягваючы людзей, якія гатовы бязвыплатна нам дапамагчы. Але... штодзень губляем наведвальнікаў. Нам патрэбна маштабная рэклама, асабліва для творчасці чалавека, імя якога носіць наша галерэя, неабходна вывесці яго жывапіс у гарадскую прастору.

Не толькі "Кока-Кола" альбом "Балтыка" патрэбны нам — але і "Воблака кветак" на гарадскіх парасонах...

Крысціна ЛЯДСКАЯ, старшы навуковы супрацоўнік Гарадской мастацкай галерэі твораў Леаніда Шчамялёва

Ад рэдакцыі

Сапраўды, нашай зямлі ёсць чым і кім ганарыцца. Праўда і тое, што імідж яе праз сродкі піяру ды менеджменту мог бы займець сапраўдны нацыянальны каларыт, калі б на тых жа парасонах над "кафэшкамі" і магазінамі, на прыпынках гарадскога транспарту, постарах на вуліцах ды шмат яшчэ дзе з'яўляліся выяўленчыя матывы нашых славутых жывапісцаў, графікаў, дызайнераў. Няўжо ж толькі чужыя лагатыпы мы павінны піярыць, заплішчваючы вочы на грамадства і... "закрываючы" іх грамадству?..

Рамонт, рэканструкцыя, рэстаўрацыя архітэктурна-гістарычных помнікаў, будынкаў культурных устаноў краіны сталі ўжо прыкметай часу. Наспела чарга і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі: упершыню будынак яе галоўнага корпусу, узведзенага ў 1950-я гады, чакае той жа лёс: капітальны ремонт з рэканструкцыяй ды рэстаўрацыяй і нават узвядзенне "прыбудовы" ва ўнутраным дварыку (гл. "К" № 9 за 2013 г.). Каб даведацца аб падрабязнасцях, мы сустрэліся з рэктарам гэтай навучальнай установы, доктарам мастацтвазнаўства, прафесарам Кацярынай ДУЛАВАЙ. Але размова, вядома, закранула і многія творчыя пытанні, бо насамрэч разнастайныя інфармацыйныя нагоды з'яўляюцца ў Акадэміі музыкі ледзь не штодня: тут і новыя лаўрэаты, і цікавыя творчыя праекты, і глыбокія, часам сенсацыйныя, даследаванні айчынай ды замежнай культуры.

— Самым, бадай, сенсацыйным "адкрыццём" апошняга часу стала для нашай прафесуры наяўнасць дадатковай "зямельнай маёмасці" ўстаноў. Рытууючыся да капрамонта, які запланаваны на будучы год, падрабязна вывучаючы дакументацыю, мы звярнулі ўвагу на тое, што за намі замацавана тэрыторыя ўнутранага дварыка, якая пакуль не выкарыстоўваецца. А ёсць жа шмат прыкладаў "запаўнення" двара ў цэнтральнай частцы горада. Дастаткова ўгадаць Нацыянальны мастацкі музей, нядаўна адрэстаўраваны Цырк: такія збудаванні, узведзеныя спецыялістамі з улікам асаблівасцей гістарычна складзенага цэнтру Мінска, не наносзяць шкоды абліччу горада. Падобная практыка існуе і ў замежжы: той жа Марыінскі тэатр у Санкт-Пецярбургу вядзе будаўніцтва дадатковых плошчаў. Што ж да нашай Акадэміі, дык плошча можа павялічыцца на 2 тысячы квадратных метраў. Для нас гэта вельмі важна! Абодва праекты новага корпусу, створаныя навуковымі сіламі БНТУ, прэзентаваліся на пасяджэнні вучонай рады Акадэміі, яны выкладзены на афіцыйным сайце нашай навучальнай установы. Першы зроблены ў стылі хай-тэк, другі — больш акадэмічны стыльваму рашэнню галоўнага корпусу. Ужо пачалося апытанне і вывучэнне грамадскай думкі.

— Якія ж вынікі інтэрнэт-галасавання?

— Працэнтаў шэсцьдзясят — за другі праект.

— Бо кансерваторыя — кансерватыўная?

— Зусім не. Але ў другім праекце прадугледжана больш карыснай плошчы, якой нам так не хапае. Мяркуюць самі. Цяперашні будынак быў разлічаны на 400 чалавек, а ў нас зараз навучаецца ў тры разы больш — 1 200. Да таго ж, разрасліся адміністрацыйныя і вучэбныя структуры. Нягледзячы на тое, што некалькі гадоў таму Акадэмія набыла другі корпус, змешчаны непадалёк, плошчамі мы зараз забяспечаны, паводле нарматываў, толькі на 65 працэнтаў. А патрэбны ж не адно квадратныя метры, а яшчэ і іх акустычная прыдатнасць ды аснашчэнасць! Студэнты імкнуцца, да прыкладу, да такога майстра, як народны артыст Беларусі, народны артыст СССР Валянцін Елізар'еў, які рыхтуе харэографію, балетмайстраў. І для заняткаў гэтай кафедры патрэбна рэпетыцыйная балетная зала — мы ж яе пакуль арандуем у цырку. Неабходна і рэпетыцыйная сцэна, і іншыя памяшканні для Опернай студыі. Няблага мець і камерную залу з добрай акустыкай. А як размешчаны сёння нашы бібліятэка, фанатэка! Фонды раскіданы па некалькіх кропках, штосці — у падвалах. Чытальная зала павінна мець значна больш месцаў, чым маем за-

Фота Юрыя ІВАНОВА

"Новае перасоўніцтва" ў "запоўненым" двары

раз. Педагогам мы абавязаны прадастаўляць памяшканні, бо яны таксама рыхтуюцца да канцэртаў, пішуць навуковыя працы. Вядома, уся гэтая работа пакуль перамяшчаецца "на дом", але там не лепшыя ўмовы, бо патрэбны і раяль, і месца для яго, і прабачце за побыт, стагаднёвыя суседзі. У выніку планавага капрамонта галоўнага корпусу, як не цяжка зразумець, менавіта ў гэтым сэнсе наша становішча не палепшыцца: так, будынку будзе вернуты першапачатковы выгляд, бо за гады існавання Акадэміі тут рабіліся некаторыя перапланіроўкі, але новых плошчаў гэта не дадасць. Таму і пачалі мы захады па "пашырэнні".

— У 1970 — 80-я ў фэа кансерваторыі, як раней называлася Акадэмія, стаяў прыгожы макет прыбудовы, запланаванай на тое месца, дзе зараз стаіць гатэль "Еўропа". Але той макет так і не ўвасобіўся...

— Сёння ўсё сапраўды рэальна. Да ліпеня мы афармляем заўлку, каб нас уключылі ў Дзяржаўную інвестыцыйную праграму на 2014-ы. Тады можна будзе пачынаць рыхтаваць ПҚД. А следам — і пачынаць будаўніцтва. Дадам, што на 2014 год запланаваны і ремонт інтэрната, дзе таксама хапае праблем. Што ж да

асноўнага корпусу, дык пасля будаўніцтва гатэля "Еўропа", як вядома, у сцяне Акадэміі музыкі з'явілася расколіна, пачалі "з'язджаць" прыступкі лесвіцы... І касметычнымі мерамі, якія прадпрымаліся і прадпрымаюцца, тут не аб'ездзешся. Градскія і дзяржаўныя ўлады добра гэта разумеюць, таму капітальны ремонт, прадугледжаны ў 2014-м, адбудзецца абавязкова. А там паўстане і новы будынак у дварыку. Мы глядзім на гэта з аптымізмам.

— А на тыя няпростыя пытанні, што ставяцца зараз ва ўсёй сферы адукацыі? Балонскі працэс, стандартызацыя вышэйшай адукацыі, скарачэнне тэрмінаў навучання — наколькі ўсё гэта можа аптымізаваць падрыхтоўку музычных кадраў найвышэйшага разраду?

— У самім вашым пытанні ўжо ёсць некаторы "правакацыйны" момант — пэўна, прывабны для чытачоў. Адразу заўважу, што гэтая праблема сёння закранула не толькі Беларусь, яна неаднаразова ўзнімаецца на міжнародным узроўні — на той жа нядаўна ўтворанай Радзе рэктараў кансерваторыі краін-удзельніц СНД, членам якой з'яўляюся і я. Спяшацца тут не трэба. Бо, з аднаго боку, ёсць Балонскі пра-

цэс, а з другога — тыя надзвычай плённыя і правераныя часам традыцыі, што закладаліся колішняй рускай і беларускай музычнай школай, прызнанай ва ўсім свеце.

— Але ж час не стаіць на месцы...

— У параўнанні з іншымі ВНУ, у нас шмат спецыфікі, якую неабходна ўлічваць, бо пераважаюць індывідуальныя заняткі. Таму і зусім іншыя суадносіны колькасці студэнтаў ды выкладчыкаў.

Зусім іншае значэнне набывае ў нас і так званы пенсійны ўзрост. Бо, зразумела, для студэнта лепш навучацца ў тых музыкантаў, якія самі добра адчулі сцэну, назапасілі канцэртны вопыт. Па некаторых жа спецыяльнасцях (да прыкладу, на тых жа духавых інструментах), калі не пачнеш актыўна канцэртаваць з маладосці, дык у сталым узросце ўжо нават фізічныя сілы будуць не тыя: усе духавікі, як правіла, спачатку — самі граюць, а потым — выкладаюць. Як і ў харэаграфіі, дзе сцэнічны ўзрост артыстаў абмяжоўваецца прыблізна сарака гадамі. У цэлым жа, значна больш часу патрабуецца на тое, каб выхаваць сапраўднага музыканта-выканаўцу.

— Традыцыі могуць быць важнейшымі за найноўшыя метадыкі?

— Справа ж не ў тым, каб навучыць націскаць на патрэбныя клавішы, — неабходна яшчэ выхаваць асобы, той псіхалагічны і культурны падмурак, які насамрэч будзеца

музычнай адукацыі. Напрыклад, бясплатнае падрыхтоўчае адзяленне для будучых кампазітараў ды вакалістаў — цяпер яно толькі платнае, што, на жаль, не ўсе могуць сабе дазволіць. Мастацкая ж адукацыя — увогуле самая фінансавая затратная, бо тут і індывідуальныя заняткі, і неабходнасць добрых музычных інструментаў: адзін канцэртны раяль каштуе ледзь не палову гадовага пазабюджэтнага фонду нашай ВНУ. А калі, напрыклад, рэалізаваць перападрыхтоўку па музычна-выканальніцкіх спецыяльнасцях для тых, хто ўжо мае вышэйшую музычную адукацыю, гэта будзе каштаваць не менш чым 15 мільёнаў рублёў за паўтара года. Ці ж рэальна гэта для музыкантаў, заробкі якіх зусім не астранамічныя? Страцілі мы сёння і асістэнтур-стажыроўку як паслядыпломную форму навучання для музыканатаў-выканаўцаў, якая існавала больш за пяцьдзясят гадоў! Засталася толькі аспірантура, але ў яе — іншыя мэты, там трэба пісаць дысертацыю. А сапраўдна "дысертацыя" канцэртуючага музыканта выяўляецца не на вербальным узроўні (маўляў, трэба граць так і гэтак), а ў падрыхтаваных ім канцэртных праграмах, у новых музычных трактоўках

— Чаму ж? Выпускныя іспыты пройдуць сёлета ў новым фармаце. Тыя маладыя музыканты, якія прэтэндуюць на атрыманне кваліфікацыі сольнага канцэртнага выканальніцтва, будуць здаваць дзяржаўныя экзамены па спецыяльнасці ў выглядзе асобных канцэртаў: і камерных, і, што вельмі важна, з аркестрам — увечары, перад публікай. Атрымаецца штосьці накшталт фестывалю, расцягнутага на месяц, бо тут будуць задзейнічаны прадстаўнікі розных выканальніцкіх спецыяльнасцей. Падкрэслі, тое датычыцца самых лепшых нашых выхаванцаў — лаўрэатаў шматлікіх прэстыжных конкурсаў, тых музыкантаў, якія маюць багатую канцэртную практыку сольных выступленняў перад публікай. Мы даўно марылі пра такую форму іспытаў, бо яна, з аднаго боку, дае магчымасць больш поўна ацаніць творчы патэнцыял лепшых выпускнікоў, з іншага ж — узнімае статус навучальнай установы, папулярызуе акадэмічную музыку, нарэшце, робіць сталічную канцэртную афішу яшчэ больш разнастайнай. Карысць ад яе — паўнодная. Так што чакаем прыхільнікаў класікі ў маі! Але гэта — толькі бліжэйшыя перспектывы.

Сенсацыі і перспектывы Акадэміі музыкі

А які з двух варыянтаў новага корпусу Акадэміі музыкі больш падабаецца вам?

ўсё жыццё. Музыкант, па вялікім рахунку, ніколі не завяршае сваёй адукацыі! Гэта тое, што будзе з ім назаўжды: штодзённыя рэпетыцыі, удасканалванне майстэрства, творчы пошук — каб не проста граць, а мысліць гукамі, каб карыстацца інструментам, бы паветрам, без якога не пражыць. Бясконцаць усяго гэтага закладзена як на фізіялагічным, так і на філасофскім узроўнях. Мы і так ужо страцілі нямаля ў вышэйшай

класіцы, у выкананні найноўшых твораў. Ці ж гэта не "даследаванне", не "інавацыйнасць"! Так што будзем вывучаць вопыт Расіі, Украіны, краін Прыбалтыкі, дзе ўжо адбыўся пераход да Балонскай сістэмы, будзем улічваць тамтэйшыя памылкі, новыя праблемы, якія ў іх узніклі, — спяшацца не трэба.

— Не паверу, што не з'явілася нічога новага, акрамя "будаўнічых праектаў", з якіх мы пачалі...

— А што з міжнароднымі праектамі?

— Яны прыносяць плён. Тое ж супрацоўніцтва з аналагічнымі навучальнымі ўстановамі іншых краін. Ёсць і цікавыя творчыя праекты Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц СНД. Тут і так звае "Новае перасоўніцтва": даволі праяглыя, па некалькі дзён, грунтоўныя лекцыі і майстар-класы вядучых спецыялістаў Маскоўскай і Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі, прычым па ўсіх спецыяльнасцях. І канцэрты маладзёжнага сімфанічнага аркестра нашай Акадэміі музыкі ў партнёрскіх ВНУ. Так, ужо 19 верасня студэнцкі сімфанічны дасць канцэрт у двух аддзяленнях у знакамітай Канцэртнай зале імя Чайкоўскага Маскоўскай дзяржкансерваторыі. Вядома, праграма рыхтуецца, ёсць цікавыя прапановы, у тым ліку звязаныя з выкананнем сімфанічных твораў беларускіх кампазітараў. Вельмі хочам максімальна прадставіць там не толькі нашы выканальніцкія, але і нацыянальную кампазітарскую школы. Ганарыцца ёсць чым!..

Пытанні задавала Надзея БУНЦЭВІЧ

**Без "канфлікту"
бацькоў і дзяцей**

Адной з прыкмет форуму стала відочная, у параўнанні з мінулымі гадамі, адсутнасць фармальна-сутнаснага творчага "канфлікту" бацькоў і дзяцей: здавалася, што гэтым разам маладых твораў зусім не хвалявала жаданне супрацьпаставіць сябе традыцыям ды звычкам, якія існавалі ў тэатры да іх з'яўлення. Імкненне ўпісаць свае творчыя пошукі ў агульнакультурны кантэкст — вось тая сістэма каардынат, якая вызначала сістэму каштоўнасцей прыярытэтаў у рамках "M.@rt.кантакту". Знешне тое выявілася ў тым, што большасць конкурсных спектакляў можна было прылічыць да так званых глядацкіх: пастаноўшчыкі і не хавалі, што для іх надзвычай важны не эксперымент "у сабе", а менавіта кантакт з глядзельнай залай, з людзьмі, якія заплацілі грошы за білеты...

Зрэшты, фестываль даў магчымасць пазнаёміцца з тым, наколькі парознаму маладыя творцы шукаюць свае

"Быць або не быць?" — гэтае шэкспіраўскае пытанне ў прасторы сёлетняга "M.@rt.кантакту". Што шукаюць маладыя тэатралы ў сваіх работах? У якім рэчышчы рухаюцца? І какое значэнне ўкладаюць яны ў той самы эксперымент?..

Сцэна са спектакля "Гамлет".

Самы маладзёжны...

Цікава зазначыць, што ці не самым маладзёжным аўтарам сёлетняга форуму стаў... Уільям Шэкспір: ажно дзве пастаноўкі па яго творах былі прадстаўлены ў конкурснай праграме і абедзве аказаліся адзначаны высокімі фестывальнымі ўзнагародамі. Найперш таму, што Галіна Жданава, пастаноўшчык спектакля "Рамэа і Джульета", і Ігар

"M.@rt.кантакт-2013": што Гамлет думае пра нас?

Працэс без знака "мінус"

ўласныя сцяжыны да гэтага кантакту. Прызнаным лідарам глядацкага галасавання стаў спектакль "9 месяцаў/40 тыдняў" маскоўскага "Тэатра.doc" у пастаноўцы Аляксея Кулічова і Сяргея Шаўчэнкі. Створаны ў тэхніцы "вербацім", пры якой драматургічная тканіна пастаноўкі складаецца з запісаных маналогаў ды распаведаў рэальных людзей, спектакль звярнуўся да тэмы мацярынства і нараджэння дзяцей. Пры гэтым яго аўтары — маладыя медыйныя асобы, якія шмат здымаюцца ў кіно, серыялах і тэлепраектах, для размовы гэтай абралі жанр, што набліжаецца да тэлевізійнага рэаліці-шоу. І гэтая стылістыка з першых жа момантаў пагружае глядачоў у звыклую для іх, угульную і, так бы мовіць, хатнюю атмасферу ўзаемных стасункаў акцёраў і людзей у зале. Гісторыі, што расказваюць са сцэны мужчыны, якія "прымяраюць" на сябе не столькі вобразы, колькі сітуацыі ды абставіны, з якімі даводзіцца сутыкацца цяжарным жанчынам, не вылучаюцца якой-кольвечы арыгінальнасцю ці адметнасцю, але акурат іх тыповасць і пазнавальнасць забяспечвала не толькі няспынны смех у глядзельнай зале, але і адчуванне "сямейнасці" ва ўсіх, хто быў у гэты вечар у тэатры.

Кантакт пазнавальнасці

Блізкі да гэтага спосаб кантакту, заснаваны на пазнавальнасці, прапанаваў і рыжскі спектакль "Гранёнка", створаны выпускнікамі Латвійскай акадэміі культуры. Пачынаючы з наўмысна "легкаважнага" пытання, адрасаванага глядачам: "Згадайце, пры якіх абставінах вы апошнім разам ужывалі алкаголь?", — акцёры ў нязмушанай, даверлівай манеры разыгрываюць перад намі чараду эцюдаў-сцэн-міні-спектакляў, дзе "пляшачка" становіцца не проста забаўным сцэнічным атрыбутам, але і тым фактарам, які выяўляе ўвесь спектр яе "наступстваў". Ці імкнучца акцёры данесці да нас сацыяльны месэдж аб шкоднасці алкаголю? Хутчэй, ім важна "захапіць" нас за тое, што часцяком дзякуючы шкляначцы-другой мы, людзі, імкнёмся пазбавіцца ад неабходнасці прыняцця жыццёвых рашэнняў, стараемся застацца "сацыяльна інфантальнымі".

Іншую форму кантакту прапануюць тэатры, якія займаюцца пластычным асваеннем тэатральнай прасторы. Так "Жанчыны Гой" пеярбургскага тэатра "Атэльэ" паспрабавалі візуалізаваць, ажывіць геральдычныя знакі мастака, дазваляючы ім паўстаць дакладна з папітры і пражыць свой кавалачак жыцця ў нас навідавоку. А вось армянскі рэжысёр Нарынэ Рыгаран пайшла іншым шляхам: яна абрала задачу стварэння на сцэне... Цэлага свету сваёй геральды, вобразаў, якія

Сцэна са спектакля "Рамэа і Джульета".

Сцэна са спектакля "9 месяцаў / 40 тыдняў".

Сцэна са спектакля "Блазан Балакіраў, або Прыдворная камедыя".

перарастаюць сваю выяўленчую прыроду і становяцца для яе нашмат больш рэальнымі, чым сапраўдна рэчаіснасць, з якой дзяўчына сутыкаецца, выльчыўшыся ад слепаты. Рэжысёр і актрыса ў адной асобе, Нарынэ дасканала і філігранна працуе з "прасторавым вымярэннем" свайго спектакля. Пачынаючы ад малюнка-плоскаскана ўспрыняцця, калі перад намі адбываецца жажлівае "размотванне" малюнка-свету дзяўчыны-геральды, яна стварае трохвымерную прастору ўяўлення, зацягваючы нас туды, і ў час, калі вобразная рэальнасць сутыкаецца з рэальнасцю "сапраўднай", ізноў адзіным выратаваннем аказваецца плоскаскасць — прастора "Паліёту над горадам" Марка Шагала, што ў які раз у рамках спектакля аказваецца... больш рэальнай і жыццёвай, чым нават самы сапраўдны лімон. Да гэтай жа "пластычнай" кагорты можна з гэтай доляй умоўнасці аднесці і "Шоўк" Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек. Рэжысёр Аляксей Ляляўскі і мастак Таццяна Нерсісян прапануюць нам адчуць атмасферу сузіральнасці, дазволіць не сцяшцца за сожэтам, а "завісаць" на эмацыйна-ўлоўных перажываннях, чаканнях, жаданнях, фантазіях... героя ці саміх сябе.

"Нямодная"?

"Я не падзяляю драматургію на сучасную і класічную — для мяне існуюць альбо добрыя п'есы, альбо дрэнныя", — распавёў малады пеярбургскі рэжысёр Віталь Любскі пад час абмеркавання яго пастаноўкі "Варшаўская мелодыя" Л.Зорына. І гэта быў адказ на пытанне адносна таго, чаму ж ён як прадстаўнік сучаснага тэатральнага пакалення звяртаецца да "нямоднай" драматургіі. П'еса як магчымасць стварыць тэатральны вобраз, паказаць і пражыць на сцэне біяграфію героя, ягоны лёс, адчуць паўнату перажыванняў — вось тая "нямодная" плоскасць, якую, між іншым, сучасны тэатр таксама намагаецца вярнуць у тэатральны ўжытак. Гэтым у конкурснай праграме адзначылася і "Варшаўская мелодыя", і малдаўскі спектакль "Эквус" па п'есе П.Шэфера, які прапанаваў нам практыку... сцэнічнага псіхааналізу.

Яшчэ адзін "кантактны" шлях, перспектывы якога нельга недаацэньваць, — дакладна зададзеная, актыўная і часам нават дамінуючая візуальная структура спектакля. Гэта і "Блазан Балакіраў, або Прыдворная камедыя" Р.Горына магілячан, і "Над прорваю ў жыцце" Д.Слінджара брэсцкіх акцёраў, і, у гэтай ступені, чарнігаўскі "Наш гарадок" Т.Уайлдара. Але калі ў выпадку з чарнігаўскай работай, дзе гэтая "актыўнасць прасторы" вызначалася за кошт энэргычнага яе адмежавання ад нас,

Казак, рэжысёр спектакля "Гамлет", падышлі да спадчыны знакамітага драматурга з пазіцыяй творцы-сучасніка. Чым і кім з'яўляюцца героі Шэкспіра ў вачах нас, людзей XXI стагоддзя? Якімі рысамі маглі б валодаць гэтыя персанажы, каб яны жылі сёння? Ды і, зрэшты, як трансфармаваліся праз стагоддзі базавыя для Шэкспіра паняцці: каханне, вернасць, справядлівасць і г. д.?

Галіна Жданава пайшла шляхам змяшчэння шэкспіраўскага сожэта ў гламурызавана-энэргычнае асяроддзе татальнага падлеткавага інфанталізму, дзе ніводзін з герояў, а не толькі Рамэа і Джульета, не здольны разабрацца ў сваіх пачуццях і эмацыях, у тым, з чым яны сутыкаюцца насамрэч, і што ў акалячым іх жыцці мае каштоўнасць, а што — кошт.

А вось Ігар Казак, які сёлета стаў бясспрэчным лідарам форуму, скіраваў увагу ў бок аналізу таго, як эвалюцыянаваў праз стагоддзі архетып Гамлета. Мы, глядачы, прыходзячы на чарговую пастаноўку паводле класічнага твора, немінуа задаёмся пытаннем: "Чаго нам чакаць ад гэтага чарговага "новага" прачытання?". А вось Казак прапанаваў іншы саракс "А што з пазіцыяй XXI стагоддзя сам шэкспіраўскі Гамлет думае пра нас?.."

Нельга абысці ўвагай і не менш традыцыйную для "M.@rt.кантакту" Майстэрню маладой рэжысуры. Сёлета фармат чыгак набываў шырокую аўдыторыю: перамясціўшыся з Малой сцэны тэатра ў залу Гарадскага цэнтра культуры і волнага часу, ён прыцягнуў да сябе студэнтаў, педагогаў ды іншых цікаўных, якія пасля кожнай чыткі дзяліліся ўражаннямі, так што часам абмеркаванні нагадвалі інтэлектуальныя баталіі. І новы фармат пацвердзіў: маладыя рэжысёры, атрымаўшы "творчую прастору" (ім цяпер не патрэбна было ні рабіць 20-хвілінныя "сінопсісы" з п'ес, ні шукаць драматургічны "кароткі метр"), далі глебу для размовы пра тое, чым можа быць цікавая сучасная драматургія акурат у сцэнічным праламленні маладой рэжысуры.

Дыскусійная пляцоўка, што традыцыйна таксама з'яўляецца брэндам "M.@rt.кантакту", дала багатую спажыву найперш для асэнсавання тых працэсаў, якія адбываюцца сёння ў беларускім тэатры. І, што прыемна адзначыць, далёка не ўсе з гэтых працэсаў са знакам "мінус". Прынамсі, сёлетняе лідарства айчынных тэатраў у міжнароднай праграме "M.@rt.кантакту" — яскравае таму пацвердженне.

**Таццяна КОМАНОВА
Фота Паўла СЕДЫШАВА**

Пра вынікі ў кожнай з намінацый форуму чытайце на стар 2.

Тэатральная плошча

Коласаўцы не сталі першаадкрывальнікамі драматургіі Юліі Чарняўскай. Раней за іх да яе творчасці звярнуўся Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, а потым — Магілёўскі абласны драматычны тэатр. У першым выпадку гэта была, так бы мовіць, рэжысёрская спроба вядомай актрысы Галіны Чарнабаевай, падтрыманая колішнім мастацкім кіраўніком РТБД Валерыем Анісенкам (тое і была першая пастаноўка "Ліфта"). У другім — работа маладога, але ўжо досыць спрактыкаванага майстра Кацярыны Аверкавай "Аднакласнікі" паводле п'есы "Літаркі", што атрымала Нацыянальную тэатральную прэмію ў намінацыі "Лепшая пастаноўка твора сучаснай беларускай драматургіі". Такі актывны і паспяховы зварот да п'ес аўтара сведчыць, па-першае, пра сэрнічнасць ейных твораў, а па-другое — пра здольнасць літаратара зачэпіць балючыя кропкі сучаснага жыцця.

назіраецца. Праўда, у апраўданне Дзімона заўважым, што ён не зусім абьякавы да алкагольных слабасцей матулі і спрабуе трымаць яе ў цуглях, прытым што нейкай павагі, спачування, разумення з яго боку тут даўно не назіраецца. Мы не даведаемся, што, апрача сямейнага бязладдзя, штурхнула Дзімона ў абдымкі крыміналу. Відца, на думку аўтараў спектакля, менавіта ў сям'і найперш фарміруецца дзіця, падлетак, будучая асоба, менавіта бацькі нясуць галоўную адказнасць перад грамадствам, ды і, урэшце, перад уласным сумленнем за сваё выхаванне.

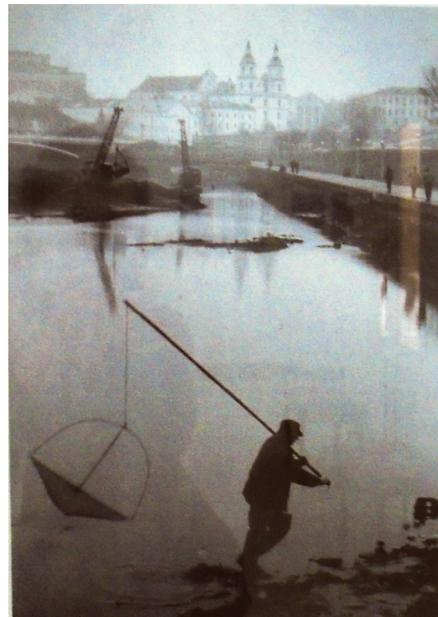
Па другі бок сцэнічнай пляцоўкі, у кватэры Ганны, дзе ўсё здаецца больш прыстойным (усё ж такі сям'я інтэлігентаў: яна — настаўніца, ён — менеджар па продажах нейкай саліднай фірмы), адчужанасць і непаразуменне з сынам-падлеткам таксама растуць. Сваркі, сыход з дому і канчатковы разрыў Ігара, бацькі Андрэя (Георгій Лойка), з Ганнай гэтаму толькі садзейнічаюць. У спектаклі не вельмі дакладна, на маю думку, матываваны гэты разрыў. Магчыма, справа ў тым, што Ігар — гэты "прадукт" выхавання сваёй

ме цябе ўгару, не — кіне ў бездань. Артыст Ягор Дзяюн стварае досыць супярэчлівы вобраз: перад намі не закончаны падонак з поўнай адсутнасцю ўсялякіх душэўных якасцей — ён прываблівае сваім розумам, абаяльнасцю. Прытым разумееш, што ў сваім адмаўленні маральнага імператыву (пра які яму даводзіць Ганна) Дзімон занадта далёка зайшоў, і наперадзе — проста тупік. Таму, відца, той удар "нажом у спіну", які ён наносіць Ганне, калі ёй, здавалася, ужо ўдалося наладзіць з ім кантакт, запэўніць у нейкіх важных рэчах — зусім лагічны вынік яго ранейшага жыцця, ягонай раней дэфармаванай свядомасці.

Мастацкі вынік спектакля палягае і ў закранутай у ім надзвычай актуальнай праблеме, у тых зладзёных пытаннях, якія паставілі і перад артыстамі — выканаўцамі галоўных роляў, і перад глядачамі аўтар п'есы Юлія Чарняўская ды рэжысёр-пастаноўшчык Валерыя Анісенка, і ў адпаведнасці выразных, выяўленчых сродкаў канцэпцыі твора, і ў яркіх, аб'ёмных акцёрскіх работах. Мне здаецца, галоўнае пытанне, што турбуе аўтараў спектакля, — якое грамадства мы будзем, дакладней, што з'яўляецца грунтам гэтага грамадства? Калі гэта так званы спажывецкі прагматызм, дык ці не згубім

Фотапраекцыя

І Мінскі фестываль фатаграфіі, які завяршыўся Міжнароднай канферэнцыяй "Фатаграфія ў краінах Усходняга партнёрства: праблемы і рашэнні" ў Інстытуце журналістыкі БДУ, пакінуў змяшаныя пачуцці. З аднаго боку, адбылася вялікая падзея, якая ўскалыхнула беларускую (ды не толькі) фатаграфічную грамадскасць, з іншага ж — шляхі развіцця айчыннай фатаграфіі толькі ледзь-ледзь выступілі з туману...

Фота Вадзіма Заміроўскага.

Выстаўка "Дакумент і аблічча, або Калі фотажурналістыка становіцца мастацтвам..." стала своеасаблівай кульмінацыяй Мінскага фестывалю фатаграфіі ў творчым плане. Галерэя Міхаіла Савіцкага прыняла звыш 200 работ фотажурналістаў, і большая іх частка належыць менавіта беларускім аўтарам.

Нягледзячы на "прарыв" у дзяржаўнай галерэі" фотажурналістыкі, хочацца адзначыць, што першыя "выступленні" гэтага жанру ўсё ж адбываліся раней на іншых сталічных пляцоўках. У першую чаргу, маю на ўвазе праект "Прэс-фота Беларусі".

Тым не менш, калі арганізатары "Дакумента і аблічча..." і не былі першымі ў ідэі паказаць фотажурналістыку як мастацтва, ім удалося зноў нагадаць пра тое, якія ў ёй працуюць выдатныя майстры.

Вадзім Заміроўскі, Наталля Абражэй, Васіль Фядосенка, Віктар Драчоў, Аляксандр Ружэчка, Сяргей Грыц, Алена Шаліма, вядома, Яўген Казюля, Вадзім Качан, Сяргей Пльткewіч... — усё гэта аўтары, што дэманструюць той самы высокі ўзровень фатаграфіі, калі становіцца ўжо не важна, да якога жанру яна належыць. Варта адзначыць, што ўласна работы майстроў фотажурналістыкі спалучаліся з адмысловымі творамі фатографу,

якія звычайна прылічаюць сябе да іншай катэгорыі. Тым не менш, іх серыі (да прыкладу, "Хочаш пачуць — глядзі" Марыны Бацкоковай) цалкам пасавалі агульнай канцэпцыі.

З работ фатографу з іншых краін, што прымалі ўдзел у выстаўцы, запомніліся творы Гарыка Аванесяна і Вігена Мнояна з Арменіі, а таксама Кахі Пхакадзэ і Мзіі Леквейшвілі з Грузіі. Прыхільнасць да выразнай каларыстыкі, вывераная кампазіцыя, асабліва суб'ектыўная інтанацыя, ды, вядома, культура друку вылучалі іх серыі работ.

На адсутнасць апошняга крытэрыя ў некаторых беларускіх аўтараў паскардзіўся напярэдадні выстаўкі старшыня БГА "Фотамастацтва" Сяргей Пльткewіч. "З гэтай прычыны частка раней заяўленых работ і не была прадстаўлена ў экспазіцыі", — зазначыў ён.

У цэлым, Мінскі фестываль разам з прасоўваннем ды замацаваннем пазіцыі айчыннай фатаграфіі выявіў і шэраг відавочных прагалаў: зніжэнне таго ж узроўню культуры друку, абмежаваньня магчымасці працы куратару, а часам і ўвогуле адсутнасць іх жорсткай пазіцыі.

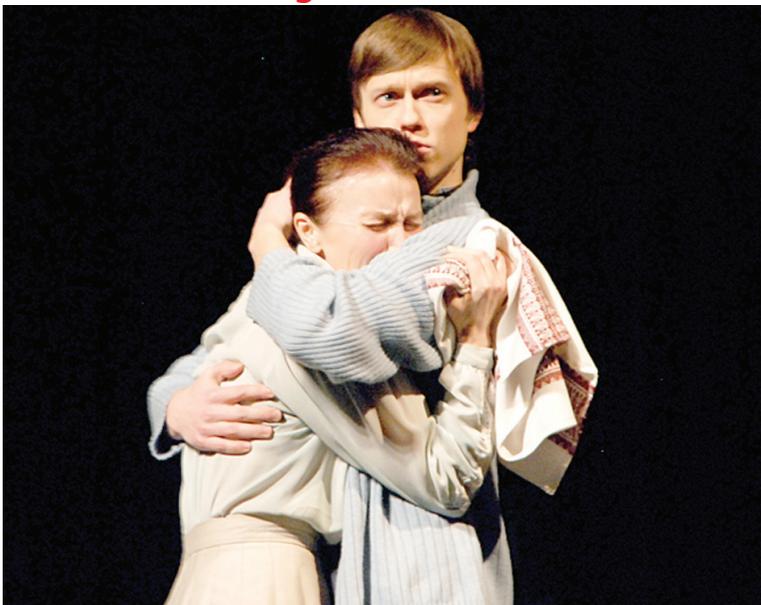
Па сутнасці, Першы Мінскі фестываль прадэманстраваў нам, што, пры ўсёй перспектывнасці і таленавітасці

"Чаму вы мяне не баіцеся?.."

Сцэнічны "Ліфт" — бы дакументальнае кіно

Наступнай па часе з'явілася пастаноўка самога Валерыя Анісенкі, які летась стаў на чале Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. У шматлікіх інтэрв'ю адразу пасля прызначэння і на пачатку новага тэатральнага сезона рэжысёр прызнаваўся, што хацеў бы, каб на падмоцкі прыйшлі сучасныя беларускія героі, каб рэаліі нашага паўсядзённага быцця, жарсці, канфлікты, якія скаланаюць сучаснае грамадства, з'явіліся на сцэне. Таму зусім не выпадкова спектакль "Ліфт" па сваёй стылістыцы нагадвае дакументальную драму, а можа, і дакументальнае кіно. Па-першае, падзеі, што адбываюцца на сцэнічнай пляцоўцы, спалучаюцца з кінематаграфічнай праекцыяй, па-другое, сама кампазіцыя спектакля з яго "наплывамі" памяці, свядомасці герояў, гэтакія "рэтра-адштурхоўванні" ў мінулае, таксама асацыіруюцца з найбольш блізкім тэатру відам мастацтва...

Сустрэча, а дакладней кажучы — сутыкненне настаўніцы Ганны (Наталля Аладка) і маладога рабаўніка Дзімона (Ягор Дзяюн), якія нечакана заселі ў ліфце, пэўным чынам паспрыяла перагляду, пераасэнсаванню іх светапогляду, мінулага ды сучаснага, адносінаў з роднымі і блізкімі людзьмі. Рэжысёр падзяляе сцэну на тры часткі: па цэнтры — ліфт, дзе разгортваюцца галоўныя падзеі, па левы і правы бакі — кватэры, або, дакладней, той свет, асяроддзе, дзе жывуць, канфлітуюць, спрабуюць наладзіць стасункі з блізкімі нашы героі. Цягам дзеі высвятляецца, што маці Дзімона (Раіса Грыбовіч) схільная да моцных напояў, ды і на асабістым жыцці, нягледзячы на сталы ўзрост, яна зусім не збіраецца ставіць крыж. Менавіта гэтыя дзве акалічнасці і ўзвялі моцны бар'ер паміж роднымі людзьмі. Кожны з іх, урэшце, жыве сваім жыццём і якога-кольвечы душэўнага кантакту тут не

каханай, захацеў быць больш самастойным, незалежным, іграць у сям'і "першую скрыпку", а Ганна як свайго роду "белая варона" не вельмі ўпісалася ў ягонае ўяўленне аб сучасным, больш прагматычным чалавеку? Актрыса даволі глыбока даследуе псіхалагічны стан сваёй гераіні на момант разрыву адносінаў з блізкім ёй чалавекам: яе дэпрэсія "накладваецца" на новую, цяпер ужо "пагранічную", сітуацыю паміж жыццём і смерцю і дазваляе ёй не губляцца. Вось чаму нават Дзімон здзіўляецца: "Чаму вы мяне не баіцеся? Усе ж баяцца, а вы — не..."

Такім чынам, з аднаго боку, перад намі — фізічна слабая, кволая жанчына, але з моцнай сілай волі, з вялікім жыццёвым досведам, праўда, не пазбаўленая ілюзіяў, крыху рамантычная, гэтакія пастарэлая Асоль, з іншага ж — дастаткова разумнае ад прыроды "ваўчанё", поўнае цыннізму, угэўненае, што ўсё "прагісныя ісціны", высокія словы, якімі іх, падлеткаў, спрабуюць "нашпігоўваць" настаўнікі, — сучэльная лухта. Грошы — вось галоўная ісціна, лічыць юнак, а ўсё астатняе — шанцаванне. Пашанце — жыццё ўдзы-

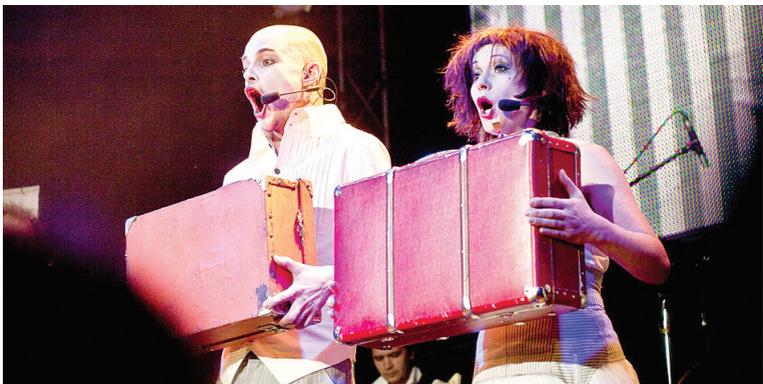
мы наступнае пакаленне, калі будзе дэфармавана ўся сістэма маральных каштоўнасцей? Мяркую, што поспех спектакля ў многім вызначыла дакладная, па-мастацку пераканаўчая ігра цэнтральных выканаўцаў — Наталлі Аладка і Ягора Дзеюна. Адзіная мая заўвага датычыцца буйной сцэны Ганны і Ігара: на маю думку, выканаўцам не хапіла цікавых акцёрскіх інструментаў, таму дзеянне ў гэтым эпізодзе "правісае", не зусім дакладнае па рытме. З роляў так званага другога плана найбольшае ўражанне зрабіла акцёрская работа Раісы Грыбовіч (маці Дзімона). Гэта амаль дакументальна пазначаны, трагікамедыйны, абсалютна жыццёвы жаночы тып. У фінальнай частцы актрыса дасягае амаль трагічнай вышыні, калі яе гераіня знаходзіць у падушцы схаваную сына нарабаваную валюту. Да яе быццам прыходзіць асэнсаванне ўласнай трагічнай віны — таго, што свайго Дзімона яна, у пагоні за асабістым жаночым шчасцем, канчаткова страціла...

Юрый ІВАНОЎСКИ
Віцебск

На здымку:
сцэна са спектакля "Ліфт".
Фота Марыны КАТЛЯРОВАЙ

Шоу з драйвам

Калі вальс

Вядомы кабарэ-бэнд "Сярэбране вяселле" на чале са Святланай Бень выпусціў прэм'еру — праграму "Кабарэ ў квадраце", дзе з'ядналіся французскія і нямецкія традыцыі ў развіцці жанру. Артысты "абкаталі" яе ў канферэнц-зале Палаца мастацтва і рушылі ў Маскву.

Прызнацца, ім няблага было б абраць іншы геаграфічны напрамак — акурат у тую краіну, якія і закрануты ў праграме. Але Святлана ладзіла праграму без аніякіх "дацкіх" ды іншых падобных думак — зусім не да гэўнай даты. Больш за тое: прыхільнікі творчасці гурта памятаюць назву "Кабарэ ў квадраце" яшчэ па прэм'еры 2009 года. Дык што ж, нас падманулі?

Не! Сапраўды, Святлана чатыры гады таму ўжо распрацоўвала тэму — кабарэ французскае і нямецкае. Штосьці з таго засталася, але хіба ў абрысах. Куды больш — новага, пачынаючы з відэапраекцыяй і заканчваючы аранжыроўкамі. Але галоўнае — змянілася сама жанравая скіраванасць. У кабарэ стала больш

асветніцтва, філасофскага складніка — пры ўсім захаванні забаўляльнасці. І ўжо па гэтай рабоце можна ацаніць, як імкліва развіваецца гурт, што ідзе па шляху не паўтарэння, а ўдасканальвання знойдзенага раней, далейшага асэнсавання зробленага, у тым ліку перанятага, "перакладзенага" з замежнай мастацкай мовы на сваю ўласную.

Мінулыя праграмы былі больш эпатажнымі, адкрыта тэатральнымі, з вялікай доляй ляльчанага складніка, у чым выяўлялася асноўная прафесія Бенькі, як яе называюць сябры і прыхільнікі, — рэжысёра сталічнага ляльчанага тэатра. Цяперашнюю можна без перабольшвання назваць "высокай класкай" жанру. Якога? Азначыць яго па-ранейшаму,

беларускай фатаграфіі, мы часам не ведаем, як можна яе годна прадставіць. Цудоўная экспазіцыя работ Міхаіла Жылінскага (выстаўка "Крокі ў цішыні") чамусьці аказваецца заціснутай у невялікіх калідорах, пры ўсёй павазе, галерэі "TUT.BY". Тое ж самае — і ў выпадку з выстаўкай "Ступені", калі прастора экспазіцыйных залаў "бярэцца" колькасцю работ, а не іх дакладна знойдзеным месцам у экспазіцыі. Складаецца ўражанне, што часам, атрымаўшы магчымасць

для кагосьці — і ўжо вядомых) стонак гісторыі беларускай фатаграфіі, прыкладам добрай куратарскай працы і, адпаведна, знаёмствам з вядомым аўтарам, якому ўдалося паказаць сябе з новага боку.

Дарэчы, на конт той самай экспазіцыйнай прасторы. Прыкладна ў час Мінскага фестывалю фатаграфіі ў сталіцы прайшлі дзе выстаўкі аічных аўтараў: "Структура прасторы" Аляксандры Салдатавай у галерэі "Універсітэт культуры" і "Кі-

Тым часам

Пад час правядзення Міжнароднай канферэнцыі, што сабрала прадстаўнікоў шасці нацыянальных фатаграфічных аб'яднанняў з Арменіі, Грузіі, Малдовы, Украіны, Азербайджана і, вядома, нашага БГА "Фотамастацтва", старшыня аічнай арганізацыі Сяргей Плькевіч агучыў магчымасць стварэння Канфедэрацыі саюзаў. Гэта адзін з варыянтаў умацавання партнёрскага стасункаў, якому садзейнічае праект Еўрапейскага Саюза "Увага, усмешка!.." (у рамках яго, дарэчы, і прайшоў форум). "Нам, безумоўна, цікавая гэтая прапанова", — выказала меркаванне большасці кіраўнікоў фотасаюзаў член Праўлення Аб'яднання фатографу Азербайджана Ганна Сулейманова.

Што да ўступлення нацыянальных аб'яднанняў, а магчыма, і будучай Канфедэрацыі ў Федэрацыю еўрапейскіх прафесійных фатографу, то прадстаўнік апошняй Джузэпэ Скоцці, які прысутнічаў на канферэнцыі, падкрэсліў наступнае. Гэты крок толькі вітаецца, бо Федэрацыя зацікаўлена ў прадстаўніцтве

У фотатумане штосьці відаць?

Фота Алены Шаліма.

Лепш менш — ды лепш, або Прастора "бярэцца" пакуль колькасцю

самых розных культур ды поглядаў. Варта адзначыць, што членства ў еўрапейскім аб'яднанні — платнае, таму прапанова выклікала ў фатографу і пэўную насяржанаць. "Усё ж такі важна пралічыць усе "за" і "супраць", перш чым пагаджацца", — агучыў агульную думку старшыня Нацыянальнага саюза фотамастакоў Украіны Эдуард Странадка. Таму з гэтым рашэннем нацыянальных саюзаў вырашылі не спяшацца.

Як адаб'юцца названыя перспектывныя працэсы на дзейнасці асобнага беларускага фатографа? Ці дапаможа гэты рух беларускай фатаграфіі? Гэтыя пытанні па-ранейшаму застаюцца адкрытымі.

зладзіць выстаўку, мы проста імкнёмся выкарыстоўваць плошчы па максімуме, размясціўшы на іх усё, што магчыма.

Ды тым не менш, хочацца адзначыць і ўдачы фестывалю: выстаўку "Глядзельная памяць гісторыі" (Беларуская фатаграфія 1960-х і 70-х з фондаў народнага фотаклуба "Мінск"), што прайшла ў Музеі гісторыі горада Мінска, і персанальную фотавыстаўку Марыны Бацюковай "Каля нуля" ў тым жа "Мінску". Яны сталі адкрыццём новых (хоць

нестэтыка" Андрэя Шчукіна ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Гэты былі адметныя выказванні, з належным узроўнем экспазіцыі, і іх удзел у форуме значна ўзбагаціў бы палітру мерапрыемстваў фестывалю, прадманастраваўшы разнастайнасць беларускай фатаграфіі на прыкладзе асобных узважаных праектаў, а не групавой выстаўкі.

Пакуль жа атрымліваецца так, што мы трымаем курс на "масавасць"...
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Маналогі прадзюсара

Ізноў пра дэталі віртуальнага некамерцыйнага альбома

Праз 30 гадоў пасля таго, як Ігар Палівода напісаў цыкл "Вясёлыя жабракі" на вершы Роберта Бёрнса, гэтая праграма нарэшце была запісана ў студыі і выкладзена ў Сеціве. Адгукнуўшыся на нашу публікацыю "800 трэкаў Паліводы: якімі стануць рэаліі віртуальнага альбома?", у сваіх маналогіх некаторымі дэталімі з музычным крытыкам Дзмітрыем Падбярэзскім падзяліўся ініцыятар і прадзюсар праекта, сябар Ігара Паліводы, бас-гітарыст, скрыпач, у тым ліку і ў "Песнях", Барыс БЯРНШТЭЙН.

Ігар
— "Вясёлыя жабракі" — гэта, у першую чаргу, праект чалавечы! Ёсць лідары, так бы мовіць, афіцыйныя, але маецца прыхаваны "табэль аб рангах". Вось у ім Ігар стаяў на адным з першых месцаў у нашай музычнай "тусоўцы". Мы вельмі шмат чаму вучыліся ў яго, хоць і самі, прывязана, не лыкам былі шытыя. Але гпанка, якую трымаў Ігар, была насамрэч высокая!

Мне часта было сорамна перад ім і за непрыгожа напісаныя ноты, і за непрадуманаць аранжыроўкі. Прыкладам, я спрабаваў далучыць мой любімы на той час стыль выканання да ўсяго, з чым даводзілася працаваць, у тым ліку і да беларускай музыкі. Гэта яго раздражняла. "Чувак (у падобнай сітуацыі такое слова з ягоных вуснаў гучала як правая незадавальненняя), ты калі-небудзь чытаеш тэксты песень, калі іх аранжыруеш? Дык пачытай! І зразумееш, пра што песня! А калі зразумееш, тое і падкажа табе, як яе вырашыць музычна, у якім стылі. А ты, прабач, лепш сінкопы дзе трэба і не трэба. Так ты не музыкантам будзеш, а рамеснікам!" Я тады злаваўся на яго, але цяпер выдатна разумею і ўдзячны лёсу за тое, што ён быў у маім жыцці.

Ён далёка не ўсім такое казаў. Думаю, што я, відаць, нечым заслужыў тое, што ён даў мне такі ўрок у нашай з ім прафесіі. Дзякуй табе, Ігарок! Такі ж уплыў ён зрабіў на многіх музыкантаў таго часу. Ён проста не мог па-іншаму жыць і працаваць. Вось чаму, калі з'явілася задума запісаць гэтую праграму, устлыла і неабходнасць аддаць даўгі Ігару. І не толькі стаць поплеч з нашым пакаленнем, але і, запрасіўшы таленавітую моладзь, паказаць ёй, з якой музыка яна мае справу, як можна прадойжыць глыбокія музычныя традыцыі. Не толькі беларускія — агульначалавечыя. І гэтая лічба — 30 удзельнікаў — не падаецца вялікай, калі разумееш, што гэта даніна павагі ды прывязаннасці...

Калегі
— Няма майго сябра і выдатнага музыкі Аркадзя Эскіна, але я запрасіў у наш праект яго дачку Марыну, каб праз яе ўдзел адчуць і плячо Аркадзя, і ягонае асабістае стаўленне ды павагу да Ігара. Флейтыст Эдзік Грыгаран з Краснадары: мы з ім сустраліся ў Санкт-Пецярбургу, калі былі на гастролях, я яго з Ігарам і пазнаёміў. Яны адразу сышліся, кантактавалі ўжо без мяне. Адшукаў Эдзіка праз Інтэрнэт і прапанаваў яму найграць міратворчую канцоўку ў фінале. Доўга з ім абмяркоўвалі, як гэта зрабіць. Эдзік пайшоў у студыю і запісаў дзек з яго адмовіліся браць грошы!

Вядома, найлепшыя прафесійныя і, самае галоўнае, чалавечыя якасці праявілі ўсе ўдзельнікі. Асабліва адначу галоўных "крывітараў": Уладзіміра Ткачэнку, Мікалая Няронскага і Аляксандра Віслаўскага. Велізарная падзяка ім і ад слухачоў, што пастелі ўжо са мной падзяліцца ўражананнямі, і ад блізкіх Ігара Паліводы, і ад мяне асабіста. Вось і тлумачэнне таго, чаму, навошта і чым мы займаліся гэтыя паўтара года.

Напачатку я не разумеў: як, з кім і ў якой танальнасці пачынаць. Але калі з Валодзем Ткачэнкам пачалі гэта абмяр-

коўваць штодня ў "скайпе" (я ляцеў да камп'ютара пасля працы, нават не пераапрацуваўся!), дык паступова агульная карціна вымалёўвалася ўсё больш гэўна. Ад Валодзі зыходзіў такі спакой, такая грунтоўнасць, што хваляванне аказалася лішнім. Аднойчы ж я зразумеў: зробім не проста выдатна, а надзвычай выдатна! Гэта тады, калі атрымаў стужку з гітарным сола ў "Лудзільшчыку" ад Жэні Бергера з Ізраіля. Ён сыграў на такім узроўні, што ў мяне проста ногі адняло, і пайшоў магутны "заход", які не спыняўся да апошняга дня. Чалавек, які не быў знаёмы ні са мной, ні з Паліводам, меў слабое ўяўленне пра "Песняроў", лёгка адгукнуўся на прапанову і выканаў просьбу з такім бляскам ды адчуваннем стылю, што свет для мяне літаральна перавярнуўся! У чарговы раз зразумеў: мала годна граць — трэба быць чалавекам!..

Некамерцыйнае
— Рабіць такую музыку на камерцыйнай аснове — пахаваць справу. Сама яна — сапраўдная, глыбокая і павінна быць, лічу, даступнай для ўсіх, хто цікавіцца мастацтвам, самаўдасканалваецца. І яшчэ: калі робіш некамерцыйны праект, ты абсалютна вольны ў самавыказванні, што вельмі істотна.

Усе ж музыканты і вакалісты пісаліся бясплатна. Завяршальным акордам праекта планавалася выдаць падарункавы набор дыскаў, каб раздаць удзельнікам запісы, тым, хто нам дапамагаў, блізкім Ігара. І вось той акорд у нас, як кажуць, завіс. Урэшце, калі з'явіцца магчымасць дзякуючы прыхільнікам творчасці кампазітара, будзем рады...

Беларускае
— У свой час фірма "Мелодія" адмовілася запісаць гэтую праграму, патлумачыўшы, што яна, нібыта, не мае дачынення да беларускай культуры. Цяпер жа праект гатовы, выкладзены ў Інтэрнэт для бясплатнага праслухоўвання ды пампавання. Беларускі кампазітар Ігар Палівода напісаў выдатную музыку, выдатныя беларускія артысты яе выканалі, чым і зрабілі ўнёсак у беларускую культуру. Хіба ж гэтага мала?

Так, ад зробленага "Песнярамі" Мулявіна засталася яшчэ некалькі праграм, не запісаных у студыі, у прыватнасці, "Песня пра долю". Але я ставіў перад сабой канкрэтную мэту: "Вясёлыя жабракі". Аднавіць справядлівасць у адносінах да гэтай музыкі. І сваё абяцанне выканаў. Ператварач гэты ў прафесію "рэстаўратара" не жадаю: у свеце ёсць шмат добрай музыкі і творчых ідэй, якія мяне хваляюць. А людзям, як той казаў, і карты ў рукі. Няхай, скажам, ты, хто захоплены аднаўленнем "Песні пра долю", гэтым і зоймуцца. Дарэчы, хачу адзначыць, што дзякуючы намаганням Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя І.Жыноўчы і асабіста Вольгі Брылон выканана яе канцэртная версія. Наколькі ведаю — з вялікім поспехам. Я вельмі рад за іх!

Ці можна "Вясёлым жабракоў" далучыць да шэрагу сумесных музычных праектаў кшталту "Народнага альбома" або "Я нарадзіўся тут"? Няхай мяркуюць музыкантаў. Я ж думаю пра тое, каб зрабіць якасна ды самабытна тое, што задумаў сам Ігар трыццаць гадоў таму...

— на прыступках

Гуаш "Сярэбранага вяселля"

усяго толькі як "кабарэ", ужо немагчыма. Надта сінтэтычнай атрымалася праграма, увабраўшы ў сябе элементы ўсяго і ўся! Тут ёсць — лекцыя, кліпы, што ўзнікаюць на экране пад асобныя песні (спецыяльныя здымкі, маляваная "мульцікі", і постмадэрнісцкія пародыі на класіку, уключаючы калажна-жартоўнае "цытаванне" Васіля Пярова (у музыцы ў іншых фрагментах ёсць і намёкі на "Кармэн" Ж.Бізе).

"Кабарэ ў квадраце" можна разглядаць і як "тэатралізаваны канцэрт", шоу-праграму з гульнявым інтэрактывам, цыкл філасофскіх роздумаў-прытчаў, што перамяжоўваюцца то інтымнай лірыкай, то палітычнай сатырай. І нават — як своеасаблівую сімфонію, дзе ёсць месца і логіцы лейтматыўных сувязей, і філасофіі "зерна і яго прарастання", і адкрытай жанравасці, у тым ліку побытавай, і непрыхаванага драматызму. А галоўнае — роздуму.

Пазабаўляўшыся, станчышы вальс (на прыступках яго ўмеюць граць і "кульгаць" толькі Святаплана Бенъ з Аляксандрам Казелем, які ў супрацоўніцтве з "Сярэбраным вяселлем" напоўніцу рэалізуе абедзве свае адукацыі — акцёрскую і вакальна-харавую), глынуўшы асалоды "поўным кубкам", гле-

дачы пачынаюць разважаць над такімі глыбокімі праблемамі, як войны і, шырэй, чалавечая нянавісць — неабгрунтаваная, заснаваная на амбіцыях, а не на прыродна-абумоўленых з'явах.

Не менш шчаслівы ад выступлення і самі ўдзельнікі гурта. І гэта — таксама адна з асноўных еўрапейскіх тэндэнцый: не "паміраць" на сцэне, а радавацца — ужо самай магчымасці дарыць сваё мастацтва! Няма чаго і казаць, што ў складзе гурта — суперпрафесіяналы, кожны з якіх — майстра не толькі ў сваёй сферы (труба, тромбон, гітара, скрыпка ці ўдарныя), але і мультыінструменталіст, выбітны артыст і проста апантаны чалавек, які жыве ў мастацтве і мастацтвам.

Акрэслена ў праграме і беларуская нацыянальная тэма. Гэткай празрыстай хвалепадобнай лініяй. Такая выпрацаваная стагоддзямі беларуская ментальная рыса, як адкрытасць культуры самым супрацьлеглым павевам і найноўшым мастацкім здабыткам, цяпер дапаўняецца нашай спрадвечнай разважлівасцю. Дарэчы, чаму б не паразважаць і над тым, як перанесці знойдзеную ў кабарэ-бэндзе форму выкладання матэрыялу і на прэзентацыю беларускай культуры розных эпох? Каб было гэтак жа нязмушана, з драйвам — ды роздумам...

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Марыі МЕЛЬНИКАВАЙ
і з архіва гурта.

Рэгіёны: тэндэнцыі і актуальні

Адзінокая васьмідзсяцідвухгадовая Настасся Сцяпануна Емяльяненка з пасёлка Беліцк можа не толькі ўключыць-выключыць камп'ютар. Яна добра ведае, што такое блог, даволі жвава карыстаецца скайпам і з'яўляецца аматарам сацыяльных сетак. Справа, скажам, не надта характэрная для нашых неперспектыўных з прычыны дэмаграфіі паселішчаў. А вось на Рагачоўшчыне яна, узвездзеная ў ранг творчай праектнай дзейнасці, дапамагае пераўтвараць установы культуры ў дзейныя "вёсказавальныя" цэнтры. Інакш кажучы, усіх жадаючых вучаць карыстацца ПК бясплатна. Ахвотных шмат. Таму аналагічны камп'ютарны клуб узнік і ў пасёлку Ільіч.

І гэта далёка не адзінокая праява крэатыўных акцый з прыцягненнем немалых еўрасаюзаўскіх фінансавых сродкаў. Пастараюцца паслядоўна і як мага больш дакладна адлюстравіць тэхналогію стасункаў аддзела з самымі рознымі дзяржаўна-прыватнымі ды замежнымі структурамі, у выніку якіх мясцовая культура ці не штогод умацоўвае ўласны імідж. Вось і ўвесь праектны "сакрэт"...

Ліцэнзія на інвестфорум

**Дэвіз —
"Не паўтарацца!"**

Не буду казаць шмат пра тое, што планы па аказанні платных паслуг, заданні па энергазберажэнні аддзел выконвае стабільна. "К" пастаянна піша пра нестандартнае стаўленне работнікаў культуры Рагачоўскага раёна да выканання службовых абавязкаў. Адно ліцэнзаванне на шэраг самых розных паслуг чаго вартае! Ды і тое, што колішні старшыня Рагачоўскага райвыканкама Віктар Банчук (даўні сябра і эксперт "К" па пытаннях развіцця рэгіянальнай культуры) стаў першым намеснікам старшыні Гомельскага аблвыканкама, — лепшы доказ эфектыўнага і ўстойлівага сацыякультурнага развіцця раёна...

Начальнік аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама Міхаіл Зайцаў і сам цудоўна ведае, што аддзел, які паўтараецца ў клопатах і мэтах, стаіць на месцы і не бачыць перспектывы. А яна, гэтая перспектыва, мае на ўвазе няспынны пошук, а значыць — рух.

16 — 17 мая ў Гомелі плануецца правядзенне Міжнароднага інвестыцыйнага форуму. І ў тым, што адна з секцый гэтага фандрайзінгавага мерапрыемства пройдзе менавіта ў Рагачове — заслуга ўсяго аддзела культуры. А чаму давайце паразважаем, чаму інвестфорумы, якія час ад часу ладзяцца ў кожным абласным цэнтры, не сталі яшчэ трыбунай праектнага самавыяўлення для кожнага аддзела культуры Беларусі? Пытанне з пытанняў. Па логіцы, паколькі 2013-ы абвешчаны годам беражлівасці, дык нашы работнікі культуры не на бюджэт павінны спадзявацца, а на ўласную творчую разваротлівасць. Для Зайцава гэтая разваротлівасць — у сістэмным прыцягненні інвестыцый. Колькі яшчэ начальнікаў аддзелаў культуры ў Беларусі з такім перакананнем важнасці ўласнай самадастатковасці? З дзясяткаў мо і набярэцца. Чаму? Пытанне рытарычнае. А дакладна сфармуляваны адказ пакрыўдзіць многіх. Дык няхай кожны сфармулюе яго сам.

Хіба рацыянальна ўкладаць грошы ў "неперспектыўныя" вёскі?

"Беларуская лялька" — не толькі гандлёвы знак

Які ж ідэі мяркуе агучыць на інвестфоруме Міхаіл Зайцаў? Паколькі гандлёвы знак Стрэнькаўскага этнамузея "Беларуская лялька" рэгіструецца ў Цэнтры інтэлектуальнай уласнасці, дык неўзабаве стане ўласнасцю аддзела культуры. І ён можа "арандаваць" гэты брэнд не толькі для нарашчвання сувенірнай вытворчасці, аднак і для развіцця гандлёвага, гасцінічнага бізнесу. Не толькі можа, але і спрабуе. Замежным удзельнікам інвестфоруму будзе прапанаваны праект прыватнай прыдарожнай кавярні пад назвай "Беларуская лялька". Не без карысці для аддзела плошчы тут будуць выкарыстаны і для рэалізацыі "ляльных" сувеніраў.

І як тут не сказаць колькі слоў пра знакамітыя ўжо Стрэнькі. Мясцовы музей — першы міжнародны праект аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама. У 2009 годзе фінансавы "донор" — ПРААН — абумовіў прыярытэты для фінансавання творчага праекта (гэта павінна была быць арыгінальная ідэя менавіта ўстойлівага сельскага развіцця), пазнаёміў усіх магчымых прэтэндэнтаў на грант з гэтымі ўмовамі. Не скажу, што ў маштабе рэспублікі прэтэндэнтаў аказалася так ужо шмат. Праектная дзейнасць па тым часе толькі пачынала авалодваць розумамі апантаных. Не дзіва, што аддзел культуры з Рагачова не захацеў заставіць пачобным сузіральнікам і ў выніку атрымаў на арганізацыю "Беларускай лялькі" чатыры тысячы еўра.

Праект складалі ўсім "аддзелаўскім" светам. Працавалі, памыляліся, выпраўлялі — і зноў працавалі. Такім чынам прыйшоў першы досвед замежных творча-фінансавых зносін. Досвед аказаўся ўдалым. ПРААН, заўважыўшы ініцыятыўнасць работнікаў культуры Рагачоўшчыны, прапанавала ім асвоіць пэўнае фінансаванне, якое не

рублёў. На выраб лялек цяпер працуюць усе 35 устаноў культуры раёна. Словам, праект жыве самастойна і гэтак жа ўдасканальваецца. Лепшай рэкламай устойлівасці развіцця і не прыгадаеш. Таму замежжа і прыглядваецца да рагачоўскіх ініцыятыў. Як кажучы мясцовыя работнікі, прынцып сінергізму спрацоўвае.

Чаму інвестфорумы, якія час ад часу ладзяцца ў кожным абласным цэнтры, не сталі яшчэ трыбунай праектнага самавыяўлення для кожнага аддзела культуры Беларусі? Пытанне з пытанняў. Па логіцы, паколькі 2013-ы абвешчаны годам беражлівасці, дык нашы работнікі культуры не на бюджэт павінны спадзявацца, а на ўласную творчую разваротлівасць. Колькі яшчэ начальнікаў аддзелаў з такім перакананнем важнасці ўласнай самадастатковасці? З дзясяткаў мо і набярэцца. Чаму? Дакладна сфармуляваны адказ пакрыўдзіць многіх...

Што такое сінергізм?

Дырэктар мясцовага Цэнтра культуры і народнай творчасці Ірына Седлер — чалавек мэтанакіраваны. Таму прынцыпы сінергізму ўспрымае як кіраўніцтва да дзеяння. А прынцыпы, на першы погляд, — нескладаныя: навучыся сам удасканальваць свой светапогляд, скіруй да сумесных дзеянняў аднадумцаў, забяспеч далейшую трансляцыю ідэі, пераканай у важнасці яе рэалізацыі нават тых, хто яшчэ ўчора пра гэтую ідэю нічога не ведаў. Няспынныя "мазгавыя штурмы" ў аддзеле — праявы менавіта сінергізму. У выніку да ажыццяўлення канкрэтна ўзятага праекта падключаюцца літаральна ўсе установы культуры раёна, а яшчэ — адпаведныя фінансавыя структуры вобласці і рэспублікі. Пагадзіцеся, наладжванне канструктыўнага дыялога тут — справа не з лёгкіх. Але "цяжка" не азначае "нерэальна". Іншая справа, што прыкладаў такога зладжанага ўзаемадзеяння ў рэспубліцы — кот наплакаў. Ды не будзем пра кепскае...

Дарэчы, яшчэ адна культурная "прынада" для замежных удзель-

дзел культуры прапанаваная ПРААН кошт гэтага памяшкання (50 мільёнаў рублёў). І зноў атрымаў міжнародную фінансавую падтрымку. Паўнамоцны прадстаўнік ААН у Беларусі Антоніус Брук назваў дзейнасць аддзела іміджавай. А галерэйна-выставачны праект цяпер таксама развіваецца самастойна.

Блогеры з Беліцка

Беліцк у агульнапрынятым значэнні — пасёлак "неперспектыўны": 501 чалавек насельніцтва, з іх 276 жыхароў — пенсіянеры. Калісьці буйное торфапрадпрыемства спыніла дзейнасць. Закрылася і сярэдняя школа. Прыкладна аналагічная сітуацыя — і ў пасёлку Ільіч, дзе працавала калісьці фабрыка па апрацоўцы бавоўны, а цяпер з-за адсутнасці рабочых месцаў працаздольнае насельніцтва ўсё часцей падаецца ў заробкі ў Расію. Здавалася б, паселішчы не маюць будучыні. Але аддзел культуры вырашае ў рамках праекта "Развіццё міжнародных даследаванняў і інфармацыйнай сеткі па Чарнобылі" (ICRIN) ААН адкрыць у Беліцку і Ільічы цэнтры доступу да інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій. Амаль год таму яны распачалі дзейнасць на базе мясцовых СДК. Еўрасаюз для гэтага выдаткаваў пазалетась 180 мільёнаў рублёў. Я спачатку быў засумняваўся: ці рацыянальна ўкладаць грошы ў такія вёскі, дзе вытворчасць і школы закрываюцца? Начальнік аддзела культуры катэгарычна запырачыў: "Калі не мы, дык хто?!" Час паказаў,

што з гатоўнасцю будуць плаціць за магчымасць адчуць сябе паўнаартаснымі ўладарамі інфармацыі. За 90 мільёнаў Беліцкі СДК набыў не толькі пляч ПК са "скайпамі", але і ўвесь набор размнажальнай і паліграфічнай тэхнікі. У цэнтры сіламі саміх карыстальнікаў выпускаецца самая розная інфармацыя пра зніжэнне радыяцыйнай забруджанасці, напрыклад, у грыбах, мясе, малаце — з дапамогай кулінарных метадаў. А ёсць яшчэ бізнес-мадэлі па бяспечным вядзенні, да прыкладу, пчалярства... Усё зацверджана радыёлагамі, прадстаўнікамі Міністэрства надзвычайных сітуацый. Лішне казаць, што такая інфармацыя для людзей — на вагу жыцця.

Я яшчэ сумняваўся, ці атрымаецца ў мяне фотаздымак з перакананым адлюстраваннем "аншлагаваасці" згаданага Цэнтра. Атрымаўся. У камп'ютарным пакойчыку усе ПК былі заняты, сярэд карыстальнікаў пераважалі людзі сярэдняга веку. А Настасся Сцяпануна Емяльяненка прызналася, што зранку цікуе за дырэктарам СДК: "Тая — у клуб, і я — за ёй, да камп'ютара..."

А яшчэ дырэктар Беліцкага СДК Таццяна Манахава вядзе разам з сяброўкамі блог, дзе публікуе інфармацыю пра мясцовых майстроў-умельцаў, якія робяць шаўковыя падушкі з унікальнай мясцовай вышыўкай — таксама, дарэчы, брэнд... Карцей, жыццё ў Беліцку не заканчваецца. У камп'ютарным цэнтры — шматлюдна, а на стадыёне, што побач з СДК, улетку збіраюцца пагуляць у футбол нават старшакласнікі з суседняга аграгарадка "Стоўпня"...

Знайсці фінансавага "донора", аднавіць "кроў", нарадзіць ідэю — працэс, увязаны на Рагачоўшчыне ў пастаяннае праектнае кола. І ўсё гэта арганічна ўкладаецца ў нескладаную жыццёвую формулу: "Спачатку ты працуеш на аўтарытэт, потым аўтарытэт працуе на цябе". Скажаць, што праекты цяпер самі "адшукваюць" работнікаў культуры Рагачоўшчыны, было б не надта дакладна, але вельмі блізка да сэнсу.

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [facebook.com/kimpresby](https://www.facebook.com/kimpresby) і twitter.com/kultura_by!

У Цэнтры доступу да інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій пасёлка Беліцк. У ліку мадэратэраў — пенсіянеры, якія цудоўна валодаюць навыкамі камп'ютарных карыстальнікаў.

Рэгіёны:
анкета ідэі — прыцып ажыццяўлення

Ініцыятыва "вагой" у 250 тысяч еўра

**Акцыя са "здольнасцю"
самаразвіцця**

Дырэктар Рагачоўскага цэнтры культуры і народнай творчасці Ірына Седлер: "У гэтай папцы — толькі заяўка на ўдзел у новым праекце. Асноўныя дакументы — утвая большыя. Той выпадак, калі колькасць папер цудоўна адлюстроўвае колькасць карысных спраў!"

ялог з мясцовымі ўладамі і рэалізацыі вясковых творчых ініцыятыў падалося больш чым актуальным. А гэта ўжо — мэта праекта... Міхаіл Зайцаў вырашыў, што мастком для такога аб'яднання павінен стаць сучасны аўтаклуб, мікрааўтобус за некалькі дзясяткаў тысяч долараў. І не толькі надзейны аўтамабіль з усім магчымым сучасным начиннем, але і сістэма доўгатэрміновага ўзаемадзеяння на вектары "горад — сяло". І Седлер узялася за падрыхтоўку дакументаў.

Адна толькі заяўка на ўдзел у праектным конкурсе важыць ці не з кілаграм. Наступны крок — падрыхтоўка праекта і яго абгрунтаванне на англійскай мове. Пошук перакладчыка, дыялогі з фінансістамі самых розных узроўняў, пастаяннае ўдасканаленне ўласнай аргументацыі ў вуснай і пісьмовай мове — на ўсё гэта, безумоўна, спатрэбіліся нервы, час, цяплівасць і вера ў свае сілы... Здзіўляе не мэтанакірава-

насць аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама. Ён яе даўно давеў на справе. Здзіўляе тое, што ў конкурсе на атрыманне гранта прымаюць удзел мо і многія, а перамагаюць адзінкі. У іншых раёнах, відаць, шкадуець і нервы, і час, і веры ў сябе асаблівай не знаходзяць...

А цяпер — невялікае лірычнае адступленне.

Бутэрбродная — канкурэнт?

У тым, што сельскія тэрыторыі патрабуюць на сёння асаблівай дзяржаўнай увагі, я пераканаўся ў аграградку "Гарадзец". Мясцовы СДК, якім кіруе Дзмітрый Каныўскі, мэтанакіравана займаецца цяжкімі падлеткамі, яны тут і танцуюць, і спяваюць у ахвоту. А клубная ўстанова — адна з самадастатковых, за кошт свайго пазабюджэту набыла сучасную дыскатэчную апаратуру. Падавалася, ніякіх тут праблем быць не можа. Урэшце, не маланаселеная

ж вёска, а перспектыўны аграградок. Але вось што распавёў Дзмітрый Каныўскі: "На начныя дыскатэкі юнакі і дзяўчаты да 18 гадоў не дапускаюцца. Сітуацыя кантралюючымі органамі строга адсочваецца. А вось тое, што праз дарогу да 24.00 працуе бутэрбродная, якая прадае не толькі бутэрброды, нікога, апрача нас, атрымліваецца, не турбуе. Уся моладзь там віецца, а магла б уся ў нас быць — пад клубным наглядом!". Міжведамасная няўзгодненасць, пра якую пісана-перапінана. Вось аддзел культуры Рагачоўскага райвыканкама сваім чарговым праектам і хоча давесці, што бутэрбродная — не канкурэнт сельскай культуры, што кожная клубная ўстанова раёна павінна прапанаваць свой канкурэнтаздольны праект, каб не толькі грант атрымаць ад Еўрасаюза, але і адчуць сябе паўнаважным гаспадаром у родным сяле. Ці атрымаецца — пакажа час... Аднак прадоўжым "расшыфроўку" праектнай анкеты.

Не толькі мікрааўтобус

Час рэалізацыі рагачоўскага праекта: тры гады. **Асноўныя партнёры:** Міжнароднае дабрачыннае аб'яднанне "Дапамога дзецям Чарнобыля" і прафсаюз работнікаў культуры. **Асацыяваныя партнёры:** 17 сельвыканкамаў Рагачоўшчыны (каму як не ім вырашаць праблему з бутэрброднымі?). **Канкрэтная мэта:** уцягненне жыхароў аддаленых і маланаселеных вёсак, сацыяльна пацярпелага, у тым ліку і ад чарнобыльскай бяды, насельніцтва ў актуальны культурна-інфармацыйны асяродак.

Што канкрэтна будзе зроблена? Натуральна, без маніторынгу грамадскай думкі не абысціся. Але ўжо неаспрэчна, што ў кожнай вёсцы, дзе няма клуба і бібліятэкі, будуць створаны пункты інфармавання. А іх без мультымедыйнага абсталявання, гукаўзмацняльнай і светлавой апаратуры ўявіць на сёння цяжка. Пра генератар пераменнага току я ўжо казаў. Апрача гэтага мяркуецца закупіць 6 газонакасілак, 40 кустарэзаў, 70 экзэмпляраў спецадзення для правядзення дабрачынных акцый "Дзень клопату" з абавязковым удзелам валандароў. Кожная вёска, нават нежылая (а ёсць і такія, што засяляюцца толькі ў дачны сезон), будзе добраўпарадкавана.

І апошняе. Нагадаю, што з агульнага фінансавання 90 тысяч еўра выдаткоўваецца на падтрымку мясцовых ініцыятыў. Сельскія жыхары, 35 клубных устаноў раёна маюць шанец паспаборнічаць за лепшы крэатыўны праект. Менавіта ў такой актыўнасці, па меркаванні начальніка аддзела культуры, залог таго, што агульны праект нават і пасля трохгадовай рэалізацыі будзе развівацца шматгалінова ды самастойна. Вельмі хацелася б у гэта верыць.

**Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Рагачоўскі раён — Мінск
Фота аўтара**

Хэдалайн рэгіёна:
самадастатковасць аддзела культуры

Хто апошні? Я — за вамі!

Год беражлівасці на двары, а "бюджэт — не падманеш"

Сапраўды, чаму аддзелы культуры не выстройваюцца ў чэргі па гранты, дадатковае фінансаванне ды неадкладныя грашовыя ўліванні з разнастайных, у тым ліку і замежных, інвестыцыйных фондаў? Паспрабуем разабрацца ў сітуацыі. Хоць статыстыка ў дадзеным выпадку — досыць неакрэсленая і на ацэнку эфектыўнасці штодзённых аддзелаўскіх намаганняў ды на ўдакладненне навуковых глянцаў рознага роду курсаў павышэння кваліфікацыі рэгіянальных работнікаў культуры пакуль ніяк не ўплывае. А, напэўна, дарэмна. Тым больш, што Год беражлівасці на двары, а дзяржбюджэт, як казаў адзін знаёмы начальнік аддзела культуры, не падманеш. Значыць, дзяржаўную капейчыну трэба берагчы. Альтэрнатыва — праектная дзейнасць, пошук канкрэтнага фінансавага "донара" і рэалізацыя ідэі за цвёрдую валюту. Прынамсі, так павінна быць у ідэале.

А насамрэч? На паверхні — толькі некалькі пераканаўчых прыкладаў па цесным супрацоўніцтве з замежным "донарам": згаданая сёння Рагачоўшчына, а яшчэ — Смаргоншчына, якая мэтанакіравана развівае трансгранічнае супрацоўніцтва з Тракайскім Нацыянальным гістарычным паркам. Можна і неабходна далучыць да агульных станоўчых набыткаў фандрайзінгавую дзейнасць аддзелаў культуры Іванаўскага, Докшыцкага, Міёрскага, Мастоўскага, Зэльвінскага райвыканкамаў... А што ж у астатніх раёнах? Ідэі, якія могуць прывабіць інвестара, падаецца, ёсць. Не стае ведаў па падрыхтоўцы, так бы мовіць, перадапраектнага пакета дакументаў (памытаецца, на Рагачоўшчыне ён ледзь не кілаграм важыць). Затое існуе цвёрдае перакананне, што справа гэтая — занадта клопатная. Перакананне — правільнае, але падставай для бяздзейнасці не з'яўляецца.

У начальніка аддзела культуры Сянянскага райвыканкама Ларысы Новікавай даўно "саспеў" праект па аднаўленні статуса кірмашу ў Машканах. Але праект — лакальны, унутраны, на замежнага інвестара не разлічаны. Чаму? "У нас гэтым ніхто не займаўся", — адказвае начальнік. Між тым, на Зэльвіншчыне з дапамогай ПРААН Ганненскі кірмаш штогод набірае культурныя "абароты".

Я запытаўся ў начальніка аддзела Мастоўскага райвыканкама: "Наколькі цяжка было атрымаць грант на аднаўленне музея ў Гудзевічах?" Сяргей Дзейкала адказаў, што перашкод не было ніякіх, бо аддзел займаўся гэтай справай у цесным ўзаемадзеянні з Гродзенскім дзяржуніверсітэтам ды шэрагам польскіх музейных устаноў. Існаваў, праўда, пэўны моўны бар'ер. Але пераадолены і яго...

Важнымі тут падаюцца два моманты. Першы: аддзелы культуры не надта актыўна выкарыстоўваюць (калі не сказаць "ігнаруюць") магчымасці абласных інвестфорумаў. "К" пра гэта, дарэчы, піша, не стамляючыся. Другі: самі начальнікі аддзелаў рэгіянальнай культуры (не усе, а сапраўды самадастатковыя) даўно пачалі казаць пра тое, што адзінка адказнага за "працоўванне" творча-камерцыйнага праекта павінна існаваць у штаце рай-ці аблвыканкама, і менавіта на стыку інтарэсаў эканамічных ды ідэалагічных аддзелаў ці ўпраўленняў. Да месца, канешне ж, і веданне замежных моў...

У начальніка ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандра Вярсоцкага на гэты конт сваё ўласнае меркаванне. У Літве, кажа ён, такі спецыяліст па праектнай дзейнасці, у тым ліку і творчай, дзейнічае менавіта ў адміністрацыянах раённых улад — вельмі зручна для каардынацыі менавіта міжведамасных намаганняў. Чаму, сапраўды, доўгатэрміновы праект павінен належаць толькі аддзелу культуры? Убаку не варта пакідаць спорт, турызм, адукацыю, гандаль... Словам, самы час да суседзяў па досвед збірацца...

РЭГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

Квадратура якасці

Якасць+беражлівасць=творчасць. Пагаджаюся, формула не прэтэндуе на арыфметычную дакладнасць. Ведаю, у сферы культуры і мастацтва рэй вядзе не алгебра, а гармонія. Аднак неаспрэчнны падаецца і тое, што катэгорыі духоўныя існуюць (і досыць арганічна) паралельна з паказчыкамі, так бы мовіць, прагматычнага кшталту: сабекоштам, рэнтабельнасцю, канкурэнтаздольнасцю, аптымізацыяй, мадэрнізацыяй і рэсурсазберагальнасцю. Калі ў сельскім клубе не працякае дах, а з шыбаў не свішча вецер — гэта беражлівасць, забяспечаная планавым фінансаваннем капрамонта. І калі ў канцэртнай зале пад час феерычнага канцэрта цёпла не толькі ад гарачых глядацкіх эмоцый — гэта высокая якасць абслугоўвання. А ўсё разам — штодзённая творчасць аддзела культуры, якая яскрава адсочваецца і ў духоўных, і ў гаспадарчых праявах. І не толькі ў Год беражлівасці...

Днямі Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь Міхаіл Мясніковіч заўважыў, што прыярытэты мадэрнізацыі эканомікі — якасць і беражлівасць. У нашым выпадку гаворка — пра беражлівую эканоміку якаснай сельскай культуры.

Століншчына: квадратныя метры аншлагу

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Дзмітрый Сачкоўскі паведамаў, што летась па вобласці на правядзенне энергазберагальных мерапрыемстваў ва ўстановах культуры было выкарыстана 5 мільярдаў рублёў. Маецца на ўвазе не толькі рамонт кацельняў пры бібліятэках ды клубах, але і замена вокнаў і дахаў.

Не буду прыводзіць квадратуру плошчы абноўленых дахаў. Але ў тым, што яна паспрыяла творчасці, не сумняваюся. На Століншчыне, да прыкладу, летась якасна адрамантавалі гарадзянскі СДК. Замянілі вокны, дзверы. "Еўрарамонт" якасна змяніў не толькі тэмпературны рэжым, але і агульную творчую атмасферу "галоўнага штаба" мясцовага ганчарства.

Століншчына, як вядома, пастаянна і актыўна канцэртнае за мяжой.

Крычаўшчына: фольк-імпрэзы

Сорак птушак на Соракі

У аграгарадку "Касцюшкі", што непадалёк ад Крычава, днямі адзначылі Соракі: спявалі песні-вясянкі, бавілі час у гульнях, вадзілі карагоды ды пяклі "жаваранку" з цеста. Тэатрализованая сожэтная-гульнёвая праграма "Сорак птушак стяклі мы на Соракі" была арганізавана работнікамі культуры СДК.

Прысвятак Саракі (на Магілёўшчыне часта кажуць "Соракі") адзначаецца 22 сакавіка — у дзень вясновага раўнадзенства. Па ўсёй Беларусі вядомае павер'е, што на Соракі з цёплых краін на нашу старонку вылятае сорак выраяў птушак. І менавіта таму "птушынаму" печыву надавалі чудадзейную сілу...

Гэты абрад і аднавілі ў Касцюшкі. Свята прайшло ў адпаведнасці з мясцовымі традыцыямі: з песнямі, гушканнем на арэлях, нязменным "саракоўскім пачастункам", а таксама — з вясельмі гульнямі, спаборніцтвамі ды іншымі забаўкамі. У святкаванні Соракі прынялі ўдзел мясцовыя жыхары, а менавіта — удзельнікі аматарскіх аб'яднанняў СДК. Дзеці і падлеткі прымалі ўдзел у шматлікіх конкурсах: прэзентавалі лепшую птушку, выраб-

лямпы і гэтак ж удасканалены ацяпляльны кацёл. А ўстанова — незвычайная: пад адным дахам колішняга дзіцячага садка знаходзяцца і Дом культуры, і раённы Дом рамёстваў. Наўнась апошняй структуры абумоўлена тым, што менавіта ў Дзярчыне жывуць лепшыя ў раёне керамісты, разьбяры па дрэве, ткачы. Вёска славіцца і народным калектывам "Званочкі"... Дарчы, пераўтварэнне былога дзіцячага садка ў шматпрофільную ўстанову культуры адбылося толькі за сродкі мясцовага бюджэту.

Яшчэ адзін прыклад эканоміі і беражлівасці. Па словах Галіны Раманчук, рамонт Зэльвенскай ДШМ быў зроблены сіламі толькі гаспадарчай групы і мясцовых выкладчыкаў. Асвоена на гэтым аб'екце 520 мільёнаў рублёў. Выхаванцы школы ўжо сёлета перамаглі ў абласным конкурсе. А выкладчыкі сталі ініцыятарамі творчага праекта па адраджэнні мясцовага традыцыйнага харэаграфічнага мастацтва.

Ельшчына: лічыльнікі натхнення

У Год беражлівасці начальнік аддзела культуры Ельскага райвыканкама Валерый Гейхман за паказчыкі энергазберажэння не хвалюецца. І ў гэтым кірунку яго аддзел — адзін з лепшых на Гомельшчыне.

Да прыкладу, у Качышчанскім цэнтры культуры і дасугу дзейнічае сістэма рэгуляроўкі падачы цяпла, а ўсе лямпачкі — энергазберагальныя. І такое ўпарадкаванне тут лічыцца звычайнай справай. Як зрэшты, і тое, што восем мясцовых творчых калектываў рыхтуюць шыкоўныя шоу-праграмы, гастралююць не толькі па раёне, але і ва Украіне. План па аказанні платных паслуг клубная ўстанова пастаянна выконвае.

Лічыльнікі вады ды цяпла дзейнічаюць і ў качышчанскім філіяле Ельскай дзіцячай школы мастацтваў. Тут і цёпла, і ўтульна. Але не толькі па гэтай прычыне школу наведваюць дзеці яшчэ з чатырох паселішчаў, асобныя з якіх знаходзяцца за 20 кіламетраў ад Кочышчаў. Проста, у філіяле працуюць класныя выкладчыкі, а навучыцца граць тут можна аж на чатырох інструментах...

Крэатыў адшукваў

Яўген РАГІН

На здымку: у качышчанскім філіяле Ельскай ДШМ. Фота Юрыя ІВАНОВА

лену з саломкі, на хуткасць елі абрадавае печыва, мераліся сілаю, кідалі на даўжыню пруткі, згадвалі народныя прыказкі ды прымаўкі і г. д. А пераможца спаборніцтваў выканаў ганаровую місію: залез на дрэва і ўладкаваў там драўлянае кола, вакол якога астатнія дзеці вадзілі карагод ды спявалі. Галінкі ўпрыгожваліся каляровымі стужкамі, каб здзейснілася жаданае.

Арганізацыя фальклорнага свята стала выдатнай ілюстрацыяй таго, якая грунтоўная, маштабная краязнаўчая і этнаграфічная работа праводзіцца работнікамі Касцюшкіўскага СДК ды ўдзельнікамі клубных фарміраванняў. Для таго, каб пабачыць на свае вочы вынікі гэтай працы і пераняць каштоўны вопыт у калеі, 22 сакавіка ў СДК завіталі спецыялісты ўстаноў культуры Крычаўшчыны і Абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці. Для іх праводзіўся метадычны дзень па тэме "Экспедыцыйная работа па зборы прадметаў культуры і побыту нашых продкаў як складнік краязнаўчай работы клубнага фарміравання".

Вольга СЕМЧАНКА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы

Касцюковіччына: слова з Прыбяседдзя

На "Пісьмянковым лузе" ...

Касцюковіцкі край — літаратурны. Адсюль, з Прыбяседдзя, вядуць радавод Аркадзь Куляшоў, Іван Чыгрынаў, Аляксей Пісьмянкоў, Аляксей Русецкі, Васіль Хомчанка, Леанід Левановіч... Тут традыцыйна ладзіцца прыгожае, чароўнае Свята паззіі і аўтарскай песні.

Пачыналася яно ў 2002 годзе, калі аматары і майстры мастацкага слова, у тым ліку і з суседніх раёнаў, чыталі свае вершы са сцэны раённага Цэнтры культуры. Мерапрыемства называлася тады "Крыніцы душы". Апошнім разам у ім браў удзел наш зямляк Аляксей Пісьмянкоў. Тады ніхто не ведаў, што наступным разам гэтыя сустрэчы будуць прысвечаны яго памяці...

Праз два гады Алеся не стала. У 2007-м, у гонар 50-годдзя з дня нараджэння паэта, свята адбылося пад назвай "Зорка, імя

якой — Алеся, збірае сяброў".

У 2011-м Свята паззіі і аўтарскай песні прайшло на беразе Бясядзі, у вёсцы Бялынкавічы, насупраць дома, дзе нарадзіўся літаратар. Мерапрыемства стала называцца "Пісьмянковым лузі". Летась яно займела статус абласнога. Зараз поўным ходам ідзе падрыхтоўка да чарговага мерапрыемства, маштаб якога ўжо значна выходзіць за рамкі абласнога. З кожным годам расце колькасць і геаграфія ўдзельнікаў. Сёлета на "Пісьмянковым лузі" збяруцца паэты і барды не толькі з прыбяседскага краю. У свяце прымуць удзел прадстаўнікі Бранскай вобласці Расіі, Мінскай, Віцебскай і Гомельскай абласцей. Заяўкі на ўдзел у свяце паступаюць і да гэтага часу...

Наталля ДРОБЫШАВА,

кіраўнік народнага

аматарскага

аб'яднання "Літаратурная

гасцёўня "Крынічка"

пры Касцюковіцкай ЦБ

імя І.Г. Чыгрынава

Аршаншчына: музычныя пераможцы

Безумоўны лаўрэат

16 сакавіка ў Маскве праходзіў III Адкрыты Усерасійскі конкурс дзіцяча-юнацкай творчасці "Музычная Масковія", заснавальнікамі якога сталі Урад Расійскай сталіцы, дэпартаменты адукацыі і мастацтва, Маскоўскае музычнае таварыства.

руе выкладчык школы Ігар Лоскутаў — прафесіянал высокага кшталту. Ён — і кампазітар, і аранжыроўшчык, і інструментушчык большай часткі канцэртнага рэпертуару.

Гэта — далёка не першая паездка ў Расію: наш аркестр выступіў у Смаленску, Санкт-Пецярбургу, Вялікім Ноўгарадзе... У Маскве выхаванцы Лоскутава сапернічалі з лепшымі музычнымі калектывамі расійскай сталіцы і Маскоўскай вобласці. Другая прэмія — безумоўны поспех юных аршанцаў.

Марына ВОЛЧАК,

канцэртмайстар ДШМ № 2

Орша

Гучала forte фартэпіяна

Напрыканцы сакавіка ў ДШМ № 3 г.Барані прыехалі юныя піяністы з Віцебскай, Магілёўскай і Мінскай абласцей.

была арганізавана і пазнаваўча-забаўляльная праграма: прагляд музычных фільмаў, дыскатэка, экскурсія па Оршы і наведанне музеяў ды Мастацкай галерэі імя В.А. Грамыкі. Настаўнікі і вучні мастацкага аддзялення ДШМ № 3 Барані спецыяльна да фестывалю падрыхтавалі выстаўку "Галерэя партрэтаў. Сакавіцкі коцік-2013". А ў Музычнай гасцёўні фестывалю можна было пазнаёміцца з музыкай венскага класіка Ёзэфа Гайдна...

Наталля ЛАТЫШАВА,

выкладчык ДШМ № 3

Барань, Аршанскі раён

На здымку: пераможцы

"Музычнага капляжа".

Яны прынялі ўдзел у фартэпіянным фестывалі "Музычны капелі", заснавальнікамі якога з'яўляюцца аддзел культуры Аршанскага гарвыканкама, адміністрацыя і фартэпіянае аддзяленне школы.

Цягам двух дзён 65 піяністаў "распавадалі" пра жыццё на мове музыкі. Лепшымі сталі выхаванцы нашай школы Кірыл Атрошчанка і Настасся Калініна.

Прайшлі пад час фестывалю і майстар-класы. Для канкурсантаў

Нядаўнія гастролі Нацыянальнай оперы "Эстонія" (сёлета яе будынку стаўняцца сто гадоў) на сцэне Вялікага тэатра Беларусі пакінулі шмат не толькі ўласна мастацкіх уражанняў, але і роздумаў пра тое, што няблага пераняць, чаму павучыцца ў нашых партнёраў. Бо тут — і адрознае фарміраванне рэпертуару, і цікавыя ідэі ў прасоўванні спектакляў, і ўменне выявіць лепшае, схаваўшы ад неспецыялістаў некаторыя прагалы, і стаўленне да артыстаў.

святкаванні, дзе на роўных удзельнічаюць усе пакаленні: бацькоў і дзяцей, дзядоў і ўнукаў. А з-за таго, што кожны герой мае сваю вытрыманую сюжэтную лінію і ўсе яны развіваюцца адначасова, глядзець спектакль цікава не толькі адзін раз, але і двойчы-тройчы. Ідэальны балет для першага ў жыцці культпаходу!

Рухавік — рэклама

Рэклама ў эстонцаў — сапраўдны рухавік. На кожны спектакль — шыкоўны буклет, прычым даволі танны ў параўнанні з коштам нашых праграмак, у якіх інфармацыя ды прыцягальныя "карцінак" куды менш. Бясплатна — буклеты пра тэатр. А чаму наш тэатр адмаўляецца ад такой традыцыйнай, але эфектыўнай меры, як размяшчэнне на сцэнах якасных фота са спектакляў? Так, на экране ў фэае рэгулярна пракручваюцца ролікі з фрагментамі бліжэйшых пастановак, але фота дае магчымасць разглядаць у патрэбным тэмпе. Зацікавіў падарункавы набор DVD з "нарэзкай" са спектакляў, хаця яна магла б быць і больш красамоўнай.

На рэкламу, як прызнаўся дырэктар эстонскай опернай трупы Март Мік, працуе і прыём дубліравання назваў. Калі адзін і той жа сюжэт увасабляецца ў розных жанрах (да прыкладу, паказання ў нас опера "Манон Леско" Дж.Пучыні і балет "Манон" на музыку Ж.Масне), дык гэта вымушае публіку схапіць на абодва спектаклі. Дадамо: а таксама прачытаць літаратурную першакрыніцу (у дадзеным выпадку — раман французца А.Ф. Прэво) і, што вельмі важна, параўнаць усе ва-

жа, і сапраўды нам варта прадоўжыць эксперыменты з рознай пасадак музыкантаў? Бо дасягненне балансу паміж салістамі і аркестрам, а таксама паміж асобнымі аркестравымі групамі ў нас бывае не заўсёды простым.

Разам з тым, спектаклі тэатра "Эстонія" сталі яркім прыкладам вялізнай ролі дырыжора ва ўсіх гэтых працэсах. Бо пакуль за пультам стаяў Юрый Альпертэн, усё было ідэальна. А калі на балетах яго змяніў больш маладзейшы калега, аркестр было не пазнаць.

Добрай опернай акустыцы стрыяў і наступны прыём, не менш просты па ўвасабленні: установа на сцэне так званай скрыні з адзінай адкрытай "паверхняй" — у бок залы. На гэта "К" звярталі ўвагу ўжо не на адным гастрольным паказе: госці імкнуцца засцерагаць сябе ад небяспекі быць непачутымі, і сцэнаграфічныя "хітрыкі" дапамагаюць ім спяваць без напружання, бераччы вакальны апарат. Нашы ж спевакі (асабліва калі на сцэне, наадварот, змяшчаецца шмат рэчаў, што паглынаюць гук) часам вымушаны фарсіраваць голас, што вядзе да яго больш хуткага старэння.

І тут ужо пачынаюцца тэатральныя праблемы сацыяльнага парадку. У оперы Таліна — менш за два дзясяткі салістаў. Але ўсе — экстракласа. У гэтым пераканаў, да прыкладу, друпі спектакль оперы "Манон Леско", дзе паўстаў іншы склад артыстаў, не менш шыкоўны за папярэдні. Яны, дарэчы, так і пазіцыянуюць сябе: трупа, дзе няма другіх і трэціх складаў. А ў нас? Калі падлічыць, колькі "спеўных са-

Рэйтынг ідэй з інтэрнэт-прасторы

Знайсці свой пошукавік

Марына ПШЫБЫТКА,
загадчык навукова-даследчага аддзела бібліятэказнаўства Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Адметнай асаблівасцю бібліятэкараў заўсёды з'яўлялася вельмі крэатыўнае стаўленне да сваёй справы. Да прыкладу — разгортванне дзейнасці ў інтэрнэт-прасторы. На сёння бібліятэкамі прадстаўлена шмат цікавых праектаў, пачынаючы ад асобных рэсурсаў і заканчваючы спецыялізаванымі сэрвісамі ды службаў. Немагчыма іх усе пералічыць, а тым больш — праранжыраваць. Кожны мае свае асаблівыя задачы, але ўсе разам яны скіраваны на дасягненне адной мэты: зрабіць інфармацыйна-бібліятэчнае абслугоўванне больш зручным і цікавым для сучаснага карыстальніка. Вось толькі некаторыя з іх.

1. Віртуальная экскурсія па бібліятэцы

Каб наведаць Нацыянальную бібліятэку Беларусі, палюбавацца яе інтэр'ерам, пахадзіць па прасторных залах, вывучыць асаблівасці іх размяшчэння, сёння няма неабходнасці траціць час ды грошы на дарогу — дастаткова зайсці на партал Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (www.nlb.by) і прыняць удзел у віртуальнай экскурсіі.

2. Віртуальная даведачная служба

Яна дазваляе, не выходзячы з дому, даведацца пра наўнасць у фондах бібліятэк канкрэтных выданняў, атрымаць кампетэнтную дапамогу спецыялістаў падборы літаратуры па пэўнай тэме або праблеме, набыць дакладную інфармацыю аб нейкай падзеі ці факце. Гэты сэрвіс прадстаўляюць сёння многія бібліятэкі розных краін. Не выключэнне — і бібліятэкі Беларусі. Скарыстацца паслугамі гэтай службы можна на сайтах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (www.nlb.by), Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь (www.preslib.org.by), Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я.Коласа НАН Беларусі (sl.bas-net.by), Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі (www.rlst.org.by), Рэспубліканскай навуковай медыцынскай бібліятэкі (rsml.med.by) ды іншых.

Часам у самога бібліятэкара ўзнікаюць пытанні, на якія, здаецца, не так лёгка знайсці адказ. Асаблівасцю бібліятэчнай справы з'яўляецца яе мабільнасць і імгэннасць развіцця. Бібліятэкар павінен заўсёды "трымаць руку на пульсе" ў наш імклівы век інфармацыі. Таму ў інтэрнэт-прасторы існуе служба "Help a Librarian", якая аб'ядноўвае бібліятэкараў з больш чым 60 краін свету для ўзаемадапамогі па пошуку тлумачэнняў па розных аспектах бібліятэчнай справы, па абмене ведамі і г. д.

3. Віртуальная выстаўка навінак, служба выбарачнага распаўсюджвання інфармацыі

Каб даведацца пра тое, якія выданні паступілі ў бібліятэку апошнім часам, разгледзець іх вокладкі ды пазнаёміцца з анатацыямі, сёння няма неабходнасці ісці ў бібліятэку — на сайтах многіх бібліятэк краіны "працуюць" выстаўкі новых паступленняў.

Але найбольшую цікавасць выклікае аўтаматызаваная сістэма выбарачнага распаўсюджвання інфармацыі Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі (www.rlst.org.by/iri.html). Спецыялісты прадпрыемстваў і арганізацый маюць магчымасць атрымаваць вычарпальную інфармацыю аб усіх дакументах па пэўнай тэме, што паступаюць у фонд бібліятэкі. Тэматыку і перыядычнасць атрымання звестак устанавівае сам карыстальнік. Інфармацыя аўтаматычна адбіраецца з электроннага каталога бібліятэкі і накіроўваецца па электроннай пошце. Калі ўнікае неабходнасць атрымаць першакрыніцы альбо іх копіі, сістэма дазваляе аператыўна выконваць заказы.

4. Электронны бібліятэчны он-лайн-абанемент

Унікальную магчымасць карыстацца электроннымі выданнямі (кнігамі, аўдыязапісамі, перыёдыкай) не выходзячы з дома прадстаўляе бібліятэка Інстытута імя Гётэ. Тут распрацаваны спецыялізаваны сэрвіс Onleihe — электронны бібліятэчны он-лайн-абанемент. З дапамогай яго карыстальнікі маюць магчымасць атрымаваць выданні дахаты 24 гадзіны ў суткі цягам усяго тыдня. Вяртаць носьбіты інфармацыі ў таку бібліятэку не трэба: пасля сканчэння тэрміну карыстання атрыманы файл проста не адкрываецца.

5. Электронная бібліятэка

Гэта ўжо не казка, а рэалія дня сённяшняга. Найбольшую цікавасць прадстаўляюць міжнародныя праекты па фарміраванні і выкарыстанні электронных рэсурсаў. Сярод вядомых праектаў, да якіх ужо далучылася Рэспубліка Беларусь, — Сусветная лічбавая бібліятэка (World Digital Library, www.wdl.org), мэтай якой з'яўляецца прадстаўленне максімальна шырокага і бясплатнага доступу да культурнай спадчыны розных краін свету.

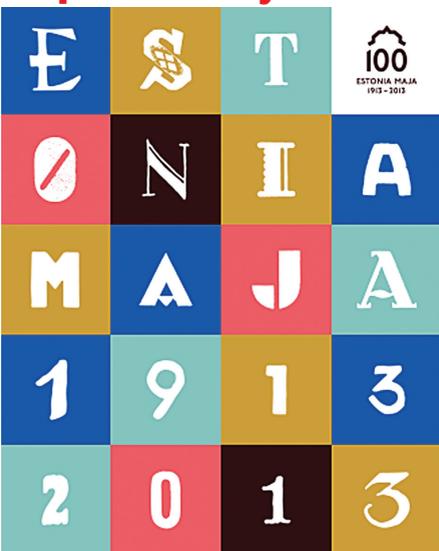
Пазнаёміцца з мільёнамі аб'ектаў вядучых еўрапейскіх галерэй, бібліятэк, архіваў, музеяў можна ў еўрапейскай лічбавай бібліятэцы "Europeana" (www.europeana.eu). Кнігі і рукапісы, скульптуры і творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, фотаздымкі і карціны, тэлеперадачы і фільмы, карты, ноты, музычныя запісы — тут знойдзецца ўсё, што датычыцца культурнай і навуковай спадчыны еўрапейскіх краін.

Вялікую цікавасць для навукоўцаў уяўляе інфармацыйна-пошукавая сістэма Manuscriptorium, якая складаецца з адкрытага каталога гістарычных калекцый і лічбавай бібліятэкі рукапісаў, старадрукаў, інкунабулаў, карт ды іншых гістарычных дакументаў. Гэтая служба прадстаўляе доступ да больш чым 5 мільянаў лічбавых выяў. Зараз партнёрамі Нацыянальнай бібліятэкі Чэшскай Рэспублікі па фарміраванні дадзенага рэсурсу з'яўляюцца больш за 80 чэшскіх і замежных бібліятэк ды архіваў, у тым ліку Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) і twitter.com/kultura_by!

За кулісамі гастролей

Тэатр "Эстонія": чаму тут няма тых, каго рэжысёр "не бачыць", а дырыжор — "не чуе"?

ках, там ёсць літаральна адзінкавыя салісты (дарэчы, двое з апошніх — калісыці беларускія артысты: Алена Шкатула і яе муж Аляксандр Канаплёў). Але як умела "прыхаваны" недахопы, уласцівыя, між іншым, ледзь не ўсёй заходняй харэаграфіі, больш прывучанай да мадэрна! Ледзь не ўся першая дзед "Шчаўкунка" пабудавана на адметных пластычных характарыстыках, пантэміме з элементамі народна-побытавых танцаў. Эфект — каласальны! У кожнага з артыстаў — свой яркі вобраз, дасягнуты без асаблівых фізічных высілкаў. Гледачы — у захвапенні! "Дадатковы бонус" — антракт, калі з закуліся з'яўляецца артыстка кардэбалета ў сцэнічным строі мышы, зробленым як роставая лялька на пуантах, і пачынае раздаваць цукеркі, фатаграфаванца з ахвотнымі.

На такім глядацкім уздыме пачынаецца другая дзед, дзе неакласічнай харэаграфіі куды больш. Але працяглая сольная партыя Машы падзелена паміж Снежнай каралевай і Фейі Дражэ: Шчаўкунка, ператварыўшыся ў Прынца, па чарзе танцуе з кожнай. У выніку ў салістак — усяго па адным сольным фрагменце, падрыхтаваць і выканаць якія значна прасцей. А Маша, якую дзедзі ўжо паспелі палюбіць, сядзіць на казачным троне тварам да гледачоў і гэтак жа, як яны, назірае за сцэнічным прадстаўленнем. Іншымі словамі, герайна паказвае дзятву прыклад, як трэба паводзіць сябе ў час прагляду. Вываўчыўшы прыёмам успрымаецца і тое, што Маша атрымлівае ў падарунак пуанты — таксама прыклад для пераймання, своеасабліва рэклама балетнай школы ці студыі! На ідэю сямейнага спектакля працуе і новае лібрэта. Каляды і Новы год паўстаюць як

рыянт. Дарэчы, "дзве Манон" з іх тэмай "каханне ці грошы" таксама набліжаюцца да сямейных спектакляў, але разлічаны на больш сталую аўдыторыю — падлеткаў і моладзь з бацькамі. На гэта працуюць і ўласна пастаноўчыя сродкі: сучасная харэаграфія К.МакМілана, якой намалевана XVIII стагоддзе, ды яшчэ больш стрэчны перанос опернай дзеі ў 1960-я, здзейснены латышом А.Жагарсам.

У адрозненне ад большасці нашых пастановак, кожная эстонская мае дакладны "гладзкі прыцэл".

Аліса ў закулісі: да з'явы "дакраніся"

Былі ў эстонцаў і мастацкія "разыначкі", некаторымі з якіх можна было б упрыгожыць і наш оперна-балетны "шмат'ярусны торт". Сярод іх — не толькі цікавыя знаходкі, але і проста адрозненні ад нашых звычак, карысныя для мастацкіх вынікаў. Так, мы ўжо прывыклі, што наш аркестр сядзіць у опернай яме наступным чынам: струнныя — злева, духавыя — справа. А сімфанічны ў філармоніі — іначай: скрыпкі — злева, вяланчэлі — справа, духавыя — заду. Вядома, тут не можа быць адзінага "рэцэпту": кожны дырыжор выбірае свой варыянт. Эстонскі оперны аркестр сядзеў прыблізна так, як наш філарманічны. І гэта рэзка змяніла яго акустычнае ўспрыняцце! Струнныя загучалі больш каларытна ды насычана, больш "аб'ёмна" ў прасторы, духавыя — мякка, без націску. Усё разам набліжалася да непаздальнага міксту, прычым што ў нашым аркестравым гучанні кожная партыя часта ўспрымаецца паасобку, бы нявядззеныя трэці, без агульнага абертанавага паветра. Мо-

лістаў", — атрымаецца не больш. А што ж астатня? Кагосьці рэжысёр "не бачыць", дырыжор "не чуе", таму і ў спектаклях яны не ўдзельнічаюць. Іншыя ж — сталі ахвярай няпростых акустычных умоў. Дык як разарваць гэтае замкнёнае кола? Бо ў ім — і розныя фінансавыя умовы нашых і эстонскіх як артыстаў, так і гледачоў.

У Таліне, па словах гасцей, білеты каштуюць менш, заробкі ж артыстаў — вышэйшыя. Вядома, адным росчырмам пярэа лічбачкі не прымаюцца, але задумацца ёсць над чым. Тым больш, што ў Эстоніі, як і ў нас, дбаюць, каб артысты і гледачы не разбягаліся ад тэатра хто куды, а імкнуліся ў яго трапіць. Праўда, у іх умовы для тых і гэтых — адрозныя ад нашых. Сярод гледачоў — больш, чым у нас, прадстаўнікоў іншых еўрапейскіх краін. Але і "ўцякаць" артыстам прасцей. Наш тэатр у гэтым сэнсе больш "абаронены". Ды, пэўна, поўны спакой, спачыванне на лаўрах — не для творчай установы. А вось пастаяннае імкненне навучыцца чамусьці яшчэ, выкарыстаць прыклад чужых поспехаў і памылак, — гэта "па-творчаму". Невыпадкова беларускі тэатр заклучыў так шмат пагадненняў аб далейшым супрацоўніцтве з падобнымі яму замежнымі ўстановамі. Так трымаць!..

Надзея БУНЦЭВІЧ

Напярэдадні Вялікадня, які католікі і пратэстанты святкуюць заўтра, Гродзенскім дзяржаўным музеем гісторыі рэлігіі падрыхтаваны адметны арт-праект — "Фарбы велікоднай радасці". На ім прадстаўлена больш за 200 велікодных яек — ці не галоўнага атрыбуту свята: Уваскрэсення распятага на крыжы Ісуса Хрыста.

У хрысціянскай традыцыі існуюць паданні пра паходжанне пісанак і фарбавак. Адно з іх сведчыць, што Сам Збавіцель даў вартуўнікам па яйку ў знак сапраўднасці Свайго ўваскрэсення, як напамін пра тое, што сапраўдная велікодная радасць неаддзельная ад пакутніцтва, ад хрэснага шляху да Галгофы.

На нашых землях здаўна для вырабу велікодных яек народнымі і прафесійнымі майстрамі выкарыстоўваліся дрэва і

туецца асаблівасцямі тэхналогіі: майстрыха вялікім і ўказальным пальцамі трымае яйка на канцах і па крузе наносіць узор з кропелек. Традыцыйныя малюнкi на велікодных яйках у Сапоцкіне выконваюцца па старажытных матывах: птушкі (курыцы), кветкі (пераважна — рамонкі, дзьмухаўцы), галінкі яліны.

У нашы дні ў Гродне працягваюць старадаўнія традыцыі. Так, цудоўныя велікодныя пісанкі вырабляе Алена Чумрай, якая працуе ў тэхніцы васкавання: абкручвае яйка ніткамі, расфарбоўвае яго і стварае сучасны дэкупаж. Да слова, у тэхніцы дэкупаж яйка ўпрыгожваецца папяровай сурвэткай або выцінанкай.

У сваю чаргу, майстар Марына Ярэмчык распрацавала цікавы аўтарскі прыём дэжору і тэхналогію ўпрыгожвання велікодных яек саломкай. Выкананыя з круглых саламяных трубочак, зрэзы ствараюць уражанне найтонкіх карункаў на паверхні яйка. Невыпадкова ў Сярэднявеччы саломку называлі таным золатам.

Дэкупаж для яйка

Настоеныя на альховай кары ды ржавым жалезе

кардон, метал і камень, фарфор і шкло, тканіна і воск. Больш за тое: сёння можна сустрэць нават цукровыя ды шакаладныя велікодныя яйкі. І ўсё ж самымі распаўсюджанымі заўжды заставаліся курыныя.

Поруч са звычайнай афарбоўкай яек, якія называюцца фарбаванкамі, у беларусаў, як і ў іх суседзяў (найперш — літоўцаў, палякаў ды ўкраінцаў), выкарыстоўваліся дзве тэхнікі для стварэння пісанак: васкаванне ды гравіраванне. Першая — найбольш старажытная і шырока распаўсюджаная, сутнасць яе заключаецца ў нанясенні васковага ўзору на паверхню яйка для захавання яго натуральнага колеру пры пагружэнні ў фарбавальнік. Наносілі васковы ўзор спецыяльным самаробным інструментам — "шпількай" — палачкай з маленькім цвічком на канцы.

Да прыкладу, чорна-карычневы колер атрымлівалі настоем альховай кары, іржавага жалеза, капусным расолам. Пасля афарбавання яйкі вымалі з настоем, падушвалі, падагравалі і сціралі васковы ўзор. Менавіта такім чынам створаны шэраг велікодных яек, прадстаўленых на выстаўцы. Яны паходзяць з мястэчка Сапоцкіна, што на Гродзеншчыне, і выкананы майстрыхай Геленай Зайко ў 2-й палове XX стагоддзя па характэрнай для гэтага рэгіёна традыцыі.

Узор на пісанках — ад самага простага кропкавага да складанага расліннага. Дзякуючы экспанатам можна даведацца, што на беларускіх землях традыцыйна бывала старажытная кампазіцыя са схільнасцю да геаметрычных і моцна стылізаваных раслінных форм. Невыпадкова Сапоцкінскае традыцыйнае майстэрства сёння займела статус нематэрыяльнай гісторыкакультурнай каштоўнасці краіны.

Найбольш пашыраны і любімы матыў сапоцкінскіх майстрых — кругразетка, які размяшчаецца па цэнтры яйка; свабодныя плошчы запаўняюцца паўразеткамі, кропкамі, ланцужкамі. Нярэдка цэнтры разетак трапляюць на канцы яйка. Такія кампазіцыі дык-

це выкарыстоўвалі ў аздабленні манастыроў, што жылі па законах святаго Францыска Асізкага.

Вылучаюцца прыгажосцю і велікодныя яйкі Тацяны Калянкевіч, якая працуе з бісерам, шклярусам, стужкай, тканінай у тэхніках народнага, ажурнага ткацтва. Як вядома, да сярэдзіны XIX стагоддзя вышэйка бісерам трывала ўвайшла ў царкоўнае мастацтва, а напрыканцы стагоддзя стала традыцыйным рукадзеллем у жаночых манастырах, прычым велікодныя яйкі рабіліся і на продаж.

Яшчэ адной адметнасцю выстаўкі "Фарбы велікоднай радасці" можна лічыць прадстаўленыя на ёй букеты з вербных галінак, традыцыя стварэння і аздаблення якіх паходзіць з першых хрысціянскіх часоў. Мяркуюцца, што пасля смерці Хрыста ў прырода была ў жалобе, а вавілонская вярба, пачуўшы гэтую страшную вестку, уздыхнула: "Ён памёр... Цяпер смутныя мае галінкі звясаць будучы да водаў Еўфрата і плакаць слязамі святання..." У прыватнасці, на выстаўцы можна азнаёміцца з калекцыяй гродзенскіх "пальм", вырабленых роднымі сёстрамі Вандай Лапацінскай, Данутай Альшэўскай, Чаславай Чарадніковай, Дамінікай Кавалёнак. Гэта "пальмы" двух відаў — круглыя і аднабаковыя. Сёстры рабілі пальмы з самага дзяцінства, выкарыстоўвалі жывыя кветкі, якія цвілі ў гэты час (амарыліс, пралеску), а таксама і каляровыя ніткі ды фанцікі, з папяровай паперы рабілі вошчаныя кветкі.

У 2002-м у Гродне было ўзноўлена свята Казюкі. І кожны год на святочным кірмашы можна ўбачыць вербы, зробленыя сёстрамі ды іншымі майстрамі. Пасля свята галінкі беражліва захоўваюць цягам года. Іх размяшчалі каля абразоў, а цяпер ставяць у вазы і лічаць, што яны будучы ахоўваць дом пад час навальніц...

Галіна ХАМКО,
старшы навуковы
супрацоўнік Гродзенскага
дзяржаўнага музея
гісторыі рэлігіі

Узор "паўлінава вока" — знакавы для беларускіх майстроў.

У навуковых колах нярэдка можна было пачуць, што Маскву пабудавалі не хто іншыя, як беларусы. Здавалася б усе гэтыя выказванні гучалі бяздоказна ды, па шчырасці, фантастычна. І ўсё ж гэта праўда! Дзякуючы нашым землякам сталіца ўсходніх суседзяў набыла яшчэ ў XVII ст. непаўторнае аблічча. Пераканацца ў гэтым стала магчымым дзякуючы стваральнікам кнігі "Беларусы Масквы. XVII ст." .

Беларуская "цына" для Масквы

Багата ілюстраваны фаліант, выпушчаны выдавецтвам "Беларуская Эцыклапедыя імя Пятруся Броўкі" пры фінансавай падтрымцы Урада Масквы, расставяе пра агульную культурную спадчыну. Кніга з'яўляецца сведчаннем таго, што ў XVII ст. Маскву пераўтваралі не толькі заходнія дойліды, але і многія беларускія майстры: мастакі, збройнікі, срэбнікі, якія стваралі іканастасы, распісвалі храмы. Іх аўтарству належаць упрыгожаныя палацы Масквы і Падмаскоўя. У прыватнасці, нашы землякі прымалі ўдзел у будаўніцтве царскай рэзідэнцыі ў Каломенскім, якая, па водгукх сучаснікаў, лічылася восьмым чудам свету.

Адкрываецца выданне картаі Масквы XVII ст. з указаннем беларускіх слабад. Па словах навуковага рэдактара кнігі, кандыдата мастацтвазнаўства, дацэнта БДУ Вольгі Бажэнавай, можна ўбачыць, як з самага цэнтра Масквы адбывалася рассяленне нашых землякоў, са сваімі звычаямі і традыцыямі. Да прыкладу, ганчарная слабада нагадвала планіроўку тагачаснага Магілёва. Ды і планіроўка мяшчанскай слабады з'яўлялася не характэрнай для расійскіх земляў. Беларусамі ўпершыню ў Маскве была выкарыстана лінейная планіроўка дамоў, якая захавалася да нашага часу. У гэтым можна пераканацца, знайшоўшы на карце сучаснага горада чатыры былыя мяшчанскія вуліцы. Сёння гэта праспект Міру, вуліцы Гіляроўскага, Шчэпкіна і Мяшчанская.

У кнізе пададзена цэласная карціна той маштабнай дзейнасці нашых майстроў. На думку кандыдата мастацтвазнаўства Вольгі Бажэнавай, усё створанае рукамі беларусаў у Маскве, што дайшло да нашых дзён, можна ўбачыць у выданні і пераканацца, што Расія дзякуючы рукам беларускіх майстроў ператварылася ў іншую краіну, далучылася да рэ-

несанскай культуры, новых форм і стыляў, новага разумення прасторы, джору.

Кніга з'яўляецца ўнікальнай яшчэ і праз змешчаныя ў яе дадатку біяграфіі беларускіх майстроў. Дзякуючы архіўным звесткам, карпатліва сабраным стваральнікамі выдання, можна даведацца пра жыццёвыя перыпетыі лепшых айчынных творцаў, а таксама створаныя імі помнікі.

Прапануем толькі некаторыя факты, выяўленыя аўтарамі "Беларусаў Масквы..."

Магілёўскія "цыннікі"

Архіўныя даныя сведчаць, што вялікая колькасць рамеснікаў і жыхароў слабад у Маскве паходзіць з Магілёўшчыны, Полаччыны, Віцебшчыны, Гродзеншчыны, а таксама Віленшчыны. Лічыцца, што ў Расіі беларускія рамеснікі трапілі ў прывілеяваны шэраг царскіх майстроў, звязаных са Збройнай палатай, Залатой і Срэбнай палатамі Крамля. Большая частка вырабаў стваралася імі па замове царскага і патрыяршага двароў. У Маскве беларускія майстроў-керамістаў называлі "цыннікамі". Справа ў тым, што для каляровай, пакрытай алававай глазурай кафлі выкарыстоўвалі вокіс волава, які ў беларускай мове таго часу называўся "цынай".

Карона з акладу іконы. Распісная эмаль XVII ст.

Заканадаўцы моды

Выкарыстанне разьбы ў храмах і царскіх палатах рабілі яе надзвычай прэстыжнай з'явай і садзейнічалі пашырэнню на ўсёй тэрыторыі Расіі. На думку Вольгі Бажэнавай, сфарміраваўся нават адметны стыль — "беларуская рэзь". У выніку храмы, дзякуючы квітненню драўляных кветак, ператвараліся ў райскія мясціны. Поруч з золатам для пакрыцця дрэва выкарыстоўваліся каляровыя эмалі. Нават сёння цяжка растлумачыць, як можна было з валокнаў дрэва зрабіць такія пластычныя ды вытанчаныя прадметы.

Большасць работ выканана майстрамі з Куцеінскага манастыра, што пад Оршай, якімі кіраваў майстар разьбы па дрэве са Шклова Клім Міхайлаў. Ён жа быў адным з вядучых майстроў знакамітай Збройнай палаты ў Крамлі. Поруч з ім працавалі таксама дзясяткі беларускіх майстроў. Дзякуючы архіўным дакументам вядомы іх імёны: гэта Максім Міхайлаў і Трафім Церлік з Копыці, Якаў Іваноў з Віцебска, Андрэй Фёдароў з Оршы, Фёдар Мікулаеў з Дуброўны, Сцяпан Іваноў з Мідзіслава. Яны стваралі высокамастацкія вырабы, у тым ліку зброю, срэбны посуд, ювелірныя вырабы.

Напісана лацінскімі літарамі

Беларусы паставілі ў Маскве першыя спектаклі на зразумелай мясцовай мове. Так, "Камедыянаму дзейству" вучыў маладых мяшчан "бакаляр" Іван Вапашнінаў, які ў 1664 г. быў узяты "к Маскве в востевакі". Некаторыя беларусы,

апынуўшыся на чужыне, доўга захоўвалі і асаблівасці пісьменства, што існавала на іхняй радзіме. Так, расійскі даследчык С.Богаўленскі налічыў дзевяць чалавек, якія, жывучы ў Маскве, шырока выкарыстоўвалі лацінку. Сярод іх быў Цімафей Іваноў са Шклова, які трапіў у Маскву ў 1670-м, але і пасля 26-гадовага знаходжання на чужыне пісаў лацінскімі літарамі.

Манастырскія пераезды

Большасць настояцеляў правастаўных манастыроў XVII ст., размешчаных на расійскіх землях, мелі характэрныя беларускія прозвішчы. Напрыклад, у Данскім манастыры жылі Іларыён Рагалеўскі (прадстаўнік шляхецкага беларускага правастаўнага роду з Мінска) і Антоній Адвіновіч, у Богаўленскім манастыры — Амурошій Савіцкі, у Савіна-Старажэўскім — Сільвестр Чарніцкі з Полацка, які ў 1699 г. быў узведзены ў сан Мітрапаліта Смаленскага. А, да прыкладу, месцам знаходжання манашак Куцеінскай абіцелі стаў Навадзевічы манастыр у Маскве. У 1656-м кіраўніком Навадзевічаўскага манастыра стала беларуская ігуменна з імем Мьялання, пра што сведчыць укладная кніга абіцелі. У запісе пад 1664 г. пра яе згадваецца як "прежде жившей Куцеинского монастыря игуменнию на Белой Росии...".

Кастусь АНТАНОВІЧ

Ю.Пэн. 1905 г.

...Прыкладна месяц таму мне патэлефанавала мая добрая знаёмая і калега па крытычным цэху Ганна Рыгораўна Герштэйн, унучатая пляменніца Юрыя Пэна, мабыць, апошня прамая сваячка вядомага беларускага жывапісца. Яна прапанавала для нашай газеты ўспаміны аб віцебскіх сустрэчах са сваім знакамітым родзічам, у тым ліку — пра трагічнае завяршэнне ягонага жыццёвага шляху ў ноч з 28 лютага на 1 сакавіка 1937 года.

"К" пачынае публікаваць гэтыя ўспаміны, а таксама мае роздумы наконт той самай віцебскай трагедыі, якая дасюль не разгадана...

Б.К.

коўскага сябра І.Мальцына: "Я вельмі аслабеў апошнім часам, і моцны галаўны боль перашкаджае нават працаваць, як раней. Мне зусім не да юбілеума, і я нічога не меў бы супраць, калі б мяне пакінулі ў спакой, бо не схільны ў цяперашні час да нейкіх святкаванняў, якія жадаюць правесці нашы рабочыя не на практыцы, а ў тэорыі. Мне нічога не патрэбна ад іх. Адзінае маё жаданне — каб мае творы, над якімі я працаваў 50 гадоў, не валяліся на падлозе, каб мелі свой прытулак і ўмовы для агляду публікай, якая ходзіць сотнямі з розных устаноў, але, па іх словах, гэта немагчыма з-за адсутнасці свабодных памяшканняў. Значыць, усё па-старому, і будзем жыць, як

як чалавек незластвівы, ніколі не бачыла яго знерваваным, шумным, непрыязным да чужоі думкі.

Скажу яшчэ вось што. Пэн ніколі не прадаваў свае карціны. Усе яны былі яго ўласнасцю. Адночы мая маці спытала яго, чаму ён так робіць, чаму не хоча палепшыць сваё матэрыяльнае становішча? Трошкі падумаўшы, Пэн адказаў: "Дзетачка! Я не гандлюю сваім натхненнем!" Але ў сярэдзіне 1930-х ён стаў сур'ёзна турбавацца за захаванасць сваёй калекцыі. Пра гэта казаў і нам ды пісаў сваім маскоўскім сябрам. Трываючыся, што ягоныя творы застаюцца безгаспадарнымі, могуць згубіцца, альбо іх проста скрадуць. Лічыў недапушчальным знаходжанне карцін "у

амаль тысячагоддзе. Пісаў таксама салдат, студэнтаў, маладых дзяўчат, мастакоў. Бязмерна любіў жывапісны Віцебск, часта маляваў яго ўскраіны і берагі Дзвіны, узараныя чорныя палі Віцебшчыны, паплавы, якія ў яго заўсёды дыхалі вільгацю або цёплым вятрам ды цешылі вока пранізлівай зелянінай.

Здаецца, у 1934 годзе па Віцебску пранесліся чуткі, што месца для пэнаўскага музея знойдзена. Аднак, як аказалася, гэта было вільготнае паўпадвальнае памяшканне, дзе размясціць жывапісныя творы было зусім немагчыма.

...У ноч з 28 лютага на 1 сакавіка 1937-га 83-гадовы Юрый Масеевіч быў па-зверску забіты ў сваёй

ШТО Я ВЕДАЮ ПРА ГІБЕЛЬ ПЭНА?

Эксклюзіўныя ўспаміны ўнучатай пляменніцы мастака, тэатразнаўцы Ганны Герштэйн

— Юрый (Іегуда) Масеевіч Пэн — дзядзька майго бацькі, тэатральнага артыста Рыгора Герштэйна. З мастаком ён быў цесна звязаны яшчэ ў час свайго дзяцінства і юнацтва. Часта выязджаў на малую радзіму Пэна — горад Нова-Аляксандраўск Ковенскай губерні (цяпер — г. Зарасай, Літва) да сваёй бабулі — маці Юрыя Масеевіча. А ў 1915-м ці ў 1916 годзе, яшчэ не вылучыўшыся ад ран, атрыманых на фронце Першай сусветнай, жыў у Віцебску на Гогалеўскай вуліцы, д. 1 — непасрэдна ў кватэры мастака. Потым тэатральнае жыццё закруцілася ў Маскве ды іншых гарадах Саюза, і сваяцкія сувязі з Пэнам аднавіліся толькі ў 1931-м, калі мае бацькі-акцёры — тата і маці Эма Фадзееўна Капчэўская — былі запрошаны ў Мінск у Дзяржаўны яўрэйскі тэатр (ГОСЕТ). І тады мы часта прыязджалі ў Віцебск ды гасцявалі ў майго дзядзькі Юрыя Масеевіча Пэна, знакамітага жывапісца і педагога, настаўніка многіх выдатных асоб, пачынаючы ад Шагала, Цадкіна, Мешчаніна і заканчваючы зусім юнымі тады Азгурам, Чашнікам, Юдзіным, Зевіным, Юдовіным і, трохкі пазней, Ранам, Я.Ціхановічам, Бароўскім, Явічам, Ткачонкам...

Упершыню я пабачыла Пэна ў верасні 1931-га. Якраз у гэты час мае бацькі прыехалі з тэатрам у Віцебск на гастролі. Гастролі заняліся амаль на паўгода, бо ў Мінску ішоў рамонт стацыянара, і мы больш за месяц пражылі ў Пэна. Добра памятаю мой першы прыезд. Кватэра мастака зрабіла на мяне ашалямляльнае ўражанне: буйной мэблі было мала, затое ўсе сцены чатырох пакояў — ад прыходай да спальні — былі ўвешаны карцінамі, пра што я падрабязней скажу ніжэй.

Гадкоў мне было зусім мала, і мае ўспаміны — гэта ўражанні дзяцінства, ранняга

юнацтва і тое, што адклалася ў памяці ад распеваў дорослых. Да сярэдзіны 1936-га я з бацькамі гасцявала ў Юрыя Масеевіча некалькі разоў і, канешне ж, жыла ў яго кватэры — ад некалькіх дзён прабывання да некалькіх тыдняў. У мяне часта пытаюцца, чаму Пэна клічуць рознымі імёнамі: Іегуда, Юдаль, Юрый. Справа ў тым, што ў 1921 годзе, запяўняючы анкету, Пэн сам выбраў такую транскрыпцыю свайго прозвішча — Юрый Масеевіч Пэн. І свае лісты сябрам падпісваў так жа: Юрый. З таго і пайшло...

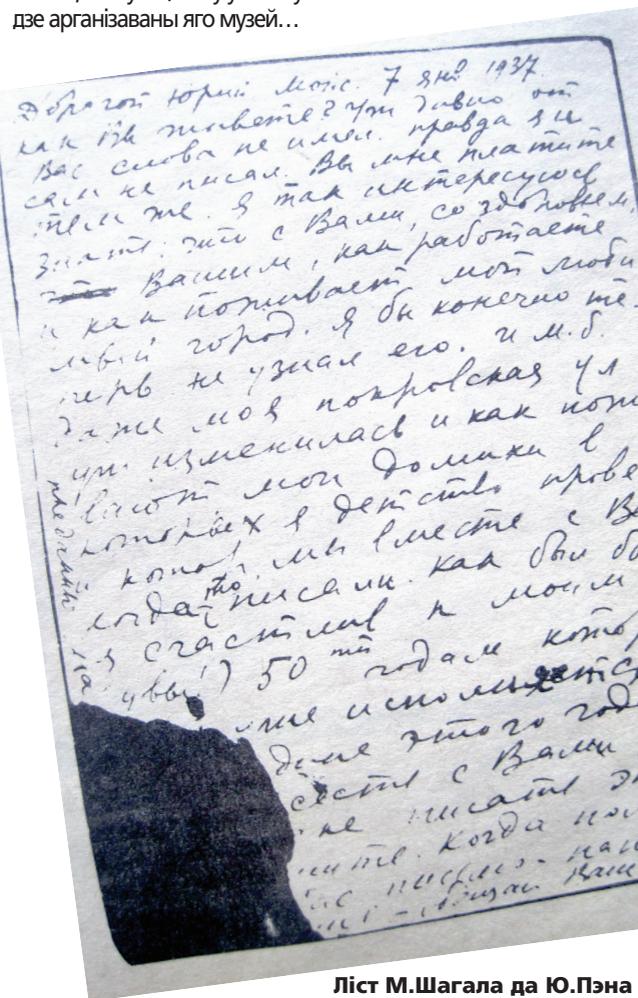
Апошнім разам я сустракалася з ім у маі 1936 года, у час чарговых гастролей тэатра ў Віцебску, г. зн. за восем месяцаў да трагічнай гібелі мастака. Тады я пабачыла ў тым яго пакоі, дзе быў балкон, новую карціну на мальберце: аголеная жанчына "бальзакаўскага ўзросту", якая сядзела ў крэсле. І вось у адной размове Пэн сказаў майму бацьку, што прыняў кардынальнае рашэнне: усю сваю калекцыю карцін (а гэта каля 800 твораў!) перадаць за мяжу, бо тут, у Віцебску, ён не разлічвае на тое, што яны будуць патрэбны дзяржаве пастаяна зыходу ў іншы свет.

Не бяруся судзіць, ці ведала гарадское кіраўніцтва пра такое рашэнне мастака. Але дакладна ведаю, што ў мінскім Аркамітэце Саюза савецкіх мастакоў БССР былі ў курсе. Адзін з тагачасных яго кіраўнікоў — скульптар і жывапісец Абрам Бразер, ведаючы пра нашы роднасныя сувязі з Пэнам, сустрэў майго бацьку на вуліцы Карла Маркса і вельмі прасіў яго паехаць у Віцебск, каб адгаварыць Пэна ад неабдуманых дзеянняў. Бразер сябраваў з Пэнам яшчэ з таго часу, калі яны разам настаўнічалі ў Віцебскім мастацка-практычным інстытуце пры рэктарстве Веры Міхайлаўны Ермалаевай, і нават напісаў

яго жывапісны партрэт. Аднак мой бацька ў той час трапіў у Віцебск да Пэна не змог, бо быў вельмі заняты ў рэпертуары тэатра, калектыў якога рыхтаваўся да новага сезона. І тады Бразер сам ці з кім яшчэ выехаў у Віцебск. Пазней, ужо ў працэсе судовага следства, Абрам Маркавіч сказаў, што пасля іх сустрэчы Пэн цалкам змяніў сваё рашэнне, спадзеючыся, што ў Віцебску ўсё ж будзе арганізаваны яго музей...

жылі нашы продкі ў цішыні ды спакоі да наступнага, 100-гадовага юбілеума..."

Пэназнаўцы часта кажуць, што мастак быў сухаваты, адхілены ад людзей чалавек. Сапраўды, выклікаць прыхільнасць да сябе яму было няпроста. Аднак гэтая сухасць, як мне здавалася, была своеасаблівай абароннай маскай, знешняй формай

Ліст М.Шагала да Ю.Пэна ад 7 студзеня 1937 г.

У 1933-м горад адзначаў 50-годдзе творчай дзейнасці мастака. Я, дзесяцігадовая дзяўчынка, добра памятаю той час. Але хачу прывесці фрагмент тэксту аднаго ліста Юрыя Масеевіча да яго мас-

самавыяўлення. Яна хавала дабрыню, сардэчнасць, якую я адчувала на сабе, і безумоўную ўнутраную ранимасць. А яшчэ яму было ўласціва пачуццё ўласнай годнасці. У маю свядомасць ён урэзаўся

Ю.Пэн. "Ля веснічак". 1900-я гг.

архівах" (сховішчах), дзе яны пакрываюцца пылам і ніхто іх не бачыць. Не прызнаваў размяшчэнне дзвюх-трох работ аднаго мастака ў калектыўнай, агульнай экспазіцыі, бо гэта ніяк не раскрывае індывідуальнасць аўтара, ягоныя пошукі, метад, майстэрства, яго творчую тэму.

"Творчая тэма" для Пэна была святой. Ягоныя партрэты і карціны ўваскрасаюць даўно адышоўшыя з жыцця тыпы і характары яўрэйска-рамеснікаў: краўцоў, гадзіншчыкаў, вулічных музыкантаў, шаўцоў, гандляроў, шкляроў, пекараў, якія жылі ў шматнацыянальнай Расіі не дзвесце гадоў, як сцвярджаў А.Салжаніцын, а

віцебскай кватэры. Ізноў вяртаюцца да яго рашэння аб перадачы карцін за мяжу, бо лічу, што — гэта адна з галоўных прычын трагедыі мастака, хаця на следстве, наколькі мне вядома, яна ніяк не была агучана. Значыць, камусьці ў высокіх інстанцыях гэта было не выгадна, з пункта гледжання вялікай палітыкі, і ўвесь судовы працэс ішоў па чыста крываўна-на-бытавым кірунку, дзе забойцы ды іхнія падзельнікі "ва ўсім прызналіся" і атрымалі розныя тэрміны. Праўда, на судзе ўсе яны адмовіліся ад сваіх пакаванняў...

(Працяг будзе.)
Матэрыялы падрыхтаваў Барыс КРЭПАК

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНИЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Надзея ПЯКАРСКАЯ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23
Тэлефон/факс: (017) 334 57 41
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыял на правах рэкламы."
"Культура", 2013. Індэкс 63875, 638752. Наклад 7413. 29.03.2013 у 18.30. Замова 1291.

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар — ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50 (прыёмная). Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

МУЗЕІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ Выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння В.Цвірко, "Подых Сусвету".
■ Выстаўка Г.Сігончык "Столік на дваіх".
■ Выстаўка твораў каліграфіі сучаснага мастака Кітайскай Народнай Рэспублікі Лі Цю "Знакі, накрэсленыя на нябёсах".
■ Выстаўка адной карціны Адама Шэмеша "Партрэт Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854" (са збору Літоўскага мастацкага музея).

■ "Польская кераміка XVIII — XX стст. з фондаў Верхнесілезскага музея з Бытома".
Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.

Тэл.: 327 88 78.
■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ "Цярноўнік крэсаў".
■ "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка А.Вярбіцкага "Сучаснасць. Былое. Майстар".

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.

Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

"Водбліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.".
■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".

Выстаўкі:
■ "Маляўнічае гістарычнае Палессе" (сумесны праект Нацыянальнага гістарычнага музея і Беларускага саюза мастакоў).

■ "Салон-атэльє пачатку XX ст." (да Міжнароднага жаночага дня).
■ Выстаўка, прысвечаная 150-годдзю паўстання 1863—1864 гг., "Паўстанне 1863—1864 гг." (у гравіюрах французскага часопіса "Le Monde illustre", кнігах, дакументах і іншых помніках XIX ст.).
■ Дом-музей І З'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Выстаўка плаката "Назаўжды".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"

г.п. Мір, Карэліцкі раён.

Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Mip стары — Mip новы" (фотавыстаўка).
■ "Фарфоравая феерыя".
■ "Рэмінісцэнцыя" (выстаўка Ю.Каралевіча).
■ "Вялікае мастацтва рукамі маленькіх людзей".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
Выстаўкі:
■ Выстаўка ілюстрацый да трылогіі "На ростанях" (да 85-годдзя выхату першага выдання апавесці "У палескай глушы").
■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы Дома Песняра" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Тэатралізаваная экскурсія па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ "Новая зямля". Вакол паэмы. Якуб Колас і літаратура".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам ролика ў 3D-фармаце.
■ Выстаўка жывапісу і графікі Барыса і Аксаны Аракчэвых "Усюды бачу моц жыцця" (з уласных фондаў мастакоў).
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ Эксклюзіўны арт-праект "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі".
■ "Кветкі ўмеюць размаўляць..." (акварэль М.Ягоравай, С.Курашовай і інш.).
■ "Антыкварыят. Палацаў страчаная раскоша..." (з прыватнай калекцыі С.Пуціліна).
■ "Паўночныя традыцыі ў матэрыяльнай культуры Гомельшчыны X — XII стст. (у свеце археалагічных старажытнасцей)".
■ "Лінія жыцця" (работы мастакоў з творчага аб'яднання "Няміга-17").
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква",

Гомельшчыны"

(археалагічная экспазіцыя).
Вежа палаца
Экспазіцыя:
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
■ "Конны партрэт генерал-фельдмаршала І.Ф. Паскевіча (1874 г.)" (выстаўка адной карціны з калекцыі Д.Асташонка).
■ "Мінулага прасочваючы ніць..." (мемуарная літаратура канца XVIII — XX стст.).
■ "Класікі беларускага мастацтва". Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
Выстаўкі:
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Фотаапараты і фотатэхніка XX ст.

(каля 100 адзінак).

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16. Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
■ "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).
Выстаўка:
■ Выстаўка "Фарбы велікоднай радасці".
■ Выстаўка творчых работ гродзенскіх мастакоў "Для чаго патрэбны коткі?.. Коткі патрэбны для дабрыні".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Салдацкі доўг".
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.".
■ Выстаўка адной карціны "Партизаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Персанальная выстаўка М.Дубровы.
■ Персанальная выстаўка Я.Шатохіна.
■ "Габелены Л.Пятруль".
■ "Выратавальнікі вачыма дзяцей".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка навуэнцаў Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў "Дызайн — Графіка — Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва".

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!
НАГАДВАЕМ! ЗАВЯРШАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ІІ КВАРТАЛ 2013 Г.
Падпісняя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

Інтэрактыўная гульня "У пошуках папарац-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Сусвет папяровага аркуша" (арыгамі).

паўночны рызаліт палаца).

■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
■ "Старажытная гісторыя

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32. Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX стст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:

ТЭАТР НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ 30, 31 — "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага.
■ 31 сакавіка — "Трое парасят" С.Кібірава.
■ 2 красавіка — "Свая легенда" Д. Смольскага.
■ 3 — "Перліны нямецкай лірыкі" (Камерная зала імя Л.Александровскай).
■ 4 — Канцэрт зорак сусветнай эстрады.
■ 5 — "Лебядзінае возера" П.Чайкоўскага.
■ 6 — "Кармэн" Ж.Бізе.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 227 60 81.

■ 4, 5 красавіка — "Паўлінка" Я.Купалы. На сцэне Палаца культуры прафсаюзаў:
■ 30 — "Людзі на балоце" І.Мележа.
■ 31 сакавіка — "Пінская шляхта" В.Дуніна-Марцінкевіча. На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"
■ 1 красавіка — "Арабская ноч" Р.Шымельфеніга.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

■ 30, 31 — "Шчаслівы муж" Ф.Аляхновіча.
■ 30 — "Дамавічкі" Я.Конева.
■ 31 сакавіка — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева.
■ 6 красавіка — "Раскіданае гняздо" Я.Купалы.
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ

АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ 30 — "Чырвоны Каптурчык. Пакаленне NEXT" А.Рыбнікава; "Паяцы" Р.Леанкавала.
■ 31 сакавіка — "Чароўная лямпа Аладзіна" М.Самойлава.
■ 2 красавіка — "Вясельны кірмаш" У. Гаджыбекава.
■ 4 — "Асоль" У.Саўчыка.
■ 5 — "Блакітная камя" К.Брэйтбурга.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 30 — "Сунічкі для Веліканічкі" М. Шувалава.
■ 31 сакавіка, 2 красавіка — "Тук-тук! Хто там?" Л. Ралчава.
■ 4, 5 — "Піліпка і ведзьма" С.Кавалёва.
■ 6 — "Брэменскія музыкі" В.Ліванова, Ю.Энціна.

